

БАНК АЖБОРОНМАНИ

Банк ходимлари ва тадбиркорларнинг ҳафталик газетаси

ISSN 2010-6602

Сайтимизга утиш учун QR-коднинг телефонингиз орқали сканер қилинг.

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 24 (1099), 2017 йил 15 июнь

Марказий банк Бошқаруви таркибида ўзгаришлар бўлди

Ўзбекистон Республикаси Президентининг тегишли фармонлари билан Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлаб келаётган Тимур Амиджанович Ишметов Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раисининг биринчи ўринбосари, Саидкамол Саидкаримович Ходжаев Марказий банк раисининг ўринбосари этиб тайинланди.

Марказий банк раиси ўринбосарлари – Шоҳрух Шораҳимович Шоаҳмедов ва Шерзод Юлдошевич Хажимуратов бошқа ишга ўтгани муносабати билан эгаллаб турган лавозимларидан озод қилинди.

Тимур Ишметов 1979 йили Тошкент шаҳрида туғилган.

2000 йили Тошкент молия институтининг молия ва кредит факультетини, 2005 йили Бирмингем университетининг International Money and Banking йўналиши бўйича магистратурасини, 2007 йили Тошкент давлат юридик институтининг «Хуқуқшунослик» факультетларини тамомлаган.

Меҳнат фаолиятини 2000 йили Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида иқтисодчи вазифасида бошлаган.

2017 йил апрель ойига қадар турли лавозимларда ишлаб, Марказий банкнинг Монетар операциялар департаменти, Халқаро резервларни бошқариш департаменти, Ички валюта бозоридаги операциялар департаменти, Валютани тартибга солиш ва назорат қилиш департаментларига раҳбарлик қилган.

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки
Матбуот хизмати.

«Ипотека-банк» рейтинглари барқарорлиги сақланмоқда

«Moody's» халқаро рейтинг агентлиги «Ипотека-банк» акциядорлик тижорат ипотека банки рейтингларини қайта тасдиқлади.

Агентлик илгари «Ипотека-банк»ка берган миллий ва хорижий валютадаги депозитлари бўйича «B2» рейтингларини тасдиқлаб, улар истиқболлини «Барқарор», дея қайд этди.

«Moody's» таҳлилчилари банк фаолиятига баҳо берар экан, унинг молия бозорида корпоратив ва чакана хизматлар бўйича мустақкам улушга эга эканлигини, жумладан, аҳоли омонатлари ва ипотека

кредитлари доирасида бозор мавқеи юқорилигини маълум қилган.

Шунингдек, активлари ва даромадларининг сезиларли ўсганлигини ифодалаб, бундай юқорилаш суръати кейинги 12-18 ой давомида ҳам давом этган ҳолда муассаса тўлов қобилиятининг узоқ муддатларда сақланишини таъкидлаган.

Наргиз АҲМЕДОВА.

Битирувчилар бандлигини таъминлаш йўлида

«Асака» акциядорлик тижорат банки Ўқув маркази томонидан пойтахтимиздаги қатор олий ўқув юртлири битирувчилари учун семинар ташкил этилди.

Унда Тошкент шаҳридаги халқаро Вестминстер университети, Г.В.Плеханов номидаги Россия иқтисодий академияси ва Сингапур менежментни ривожлантириш институти филиаллари, Тошкент молия институти, Тошкент давлат юридик университети профессор-ўқитувчилари, битирувчи-талабалари, шунингдек, жамоат ташкилотларидан вакиллар иштирок этди.

Тадбирда муассаса мутахассислари қатнашчилар эътиборига банк фаолияти хусусида кенгайтирилган маърузали-тақдимот ҳавола этди. Жумладан, кадрлар сиёсати, ташқи иқтисодий фаолияти ва хорижий ҳамкорлик, пул-кредит ва инвестиция сиёсати, омонат амалиётлари тўғрисида батафсил маълумот берди. Шунингдек, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш, аҳоли, шу жумладан, таълим муас-

сасалари битирувчиларини тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш бўйича имтиёзлардан бохабар этилди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Қонунининг 26-моддасида ёшлар тадбиркорлигининг давлат томонидан қўллаб-қувватланиши, давлат органлари томонидан ёшлар тадбиркорлигини ташкил этишда қўмаклашиш, уларни тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш мақсадида имтиёзли кредитлар бериш ҳамда бизнес асослари бўйича ўқитиш, шунингдек, бу борада таълим муассасалари ва иш берувчилар ўртасида ҳамкорликни шартнома асосида ривожлантириш, ёшлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш дастурларини ишлаб чиқиш ва уни рўёбга чиқариш вазифалари белгиланган.

(Давоми 4-бетда).

«Трастбанк»дан жозибадор янги омонатлар

«Трастбанк» хусусий акциядорлик банки мана қўп йилдирки молия хизматлари бозорида доимий ривожланиб, барқарор молия муассасаси сифатидаги ўз обрў-эътиборини мустаҳкамлаб келмоқда.

Бу борада банк томонидан миқозлар учун янги, замонавий банк хизматларини тақлиф этиш ва кўрсатилаётган хизматлар сифатини яхшилаш йўлидаги доимий изланишлари муҳим омил бўлмоқда.

Жумладан, яқинда банк томонидан юрдошларимиз учун қулай, манфаатли ва жозибадор бўлган «Қулай», «Самарали» ва «Манфаатли» номли муддатли янги омонат турлари жорий қилинди.

«Қулай» ва «Манфаат-

ли» муддатли омонат турида аҳоли ва ҳўжалик субъектларининг бўш пул маблағларини 3 ой муддатга нақд пул ва нақдсиз шаклда қабул қилиниши белгиланган. Омонат ва унга ҳисобланган фоизлар омонат муддати тугагандан сўнг нақд пулсиз шаклда, капитализациясиз тўлаб берилди.

«Самарали» муддатли омонат турида эса маблағлар 45 кун муддатга қабул қилиниб, ушбу омонатга ҳисобланган фоизлар миқозлар ис-

таган вақтда ойма-ой ёки омонат муддати тугагандан сўнг тўланади.

Мазкур муддатли омонатлар аҳоли учун банкнинг Амалиёт бошқармаси, «Тошкент», «Дархон», «Яккасарой» ва «Наманган» филиаллари томонидан тақдим этилмоқда.

Таъкидлаш жоизки, банк миқозлари ушбу омонат турларидан самарали фойдаланиб, ўзлари учун қўшимча даромадга эга бўлишлари мумкин. Энг муҳими, «Трастбанк» ХАБдаги омонатлар «Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди» томонидан кафолатланган.

Жасур МИРЗАЕВ.

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРНИНГ СЎМГА НИСБАТАН КУРСИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2017 йил 13 июндан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлар учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	2936,76	1 Канада доллари	2902,65	1 Норвегия кронаси	460,32	1 евро	4393,66
1 Англия фунт стерлинги	4979,70	1 Хитой юани	574,26	1 Польша злотийси	1044,70	10 Жанубий Корея вони	34,70
1 Дания кронаси	588,19	1 Қувайт динари	12883,96	1 Сингапур доллари	2821,45	10 Япония йенаси	354,00
1 БАА дирхами	1062,79	1 Россия рубли	68,47	1 СДР	5394,72	*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.	
1 АҚШ доллари	3903,19	1 Украина гривнаси	149,41	1 Туркия лираси	1103,69		
1 Миср фунти	217,45	100 Ливан фунти	259,23	1 Швецция кронаси	448,19		
1 Исландия кронаси	39,61	1 Малайзия рингити	915,49	1 Швейцария франки	4029,73		

1 USD ▲ 3903,19 – (3874,48) | 1 EUR ▲ 4393,66 – (4336,24) | 1 GBP ▼ 4979,70 – (4984,91) | 10 JPY ▲ 354,00 – (350,44)

IPAK YULI BANK

«ИПАК ЙЎЛИ»

АКЦИЯДОРЛИК ИННОВАЦИЯ ТИЖОРАТ БАНКИ

Рўйхатга олиш рақами: ЎзР МБНинг 2014 йил 29 августдаги 10-сонли лицензияси.
Юридик манзили: 100017, Тошкент шаҳри, Абдулла Қодирий кўчаси, 2-уй.

**МОЛИЯВИЙ ҲОЛАТ ТЎҒРИСИДАГИ
ЙИҒМА ҲИСОБОТ,
2016 йилнинг 31 декабрь ҳолатига кўра**

(минг сўмда)

Моддалар	2016 йил 31 декабрь	2015 йил 31 декабрь (қайта куриб чиқилган)	2015 йил 1 январь (қайта куриб чиқилган)
Активлар			
Пул маблағлари ва уларнинг эквивалентлари	629 492 999	445 582 669	340 386 032
Бошқа банклардаги маблағлар	284 182 971	274 179 570	193 907 764
Мижозларга тақдим этилган кредит ва бунақлар	1 268 015 661	932 580 354	663 103 588
Сотиш учун мавжуд бўлган инвестицион қимматли қоғозлар	4 117 410	2 658 000	1 580 772
Даромад солиғи буйича жорий мажбуриятларни олдиндан тўлаш	4 551 162	4 428 966	2 180 893
Номоддий активлар	1 150 103	618 025	531 700
Асосий воситалар	78 606 696	71 603 114	56 659 024
Кечиктирилган солиқ активлари	2 455 873	1 508 281	1 047 255
Бошқа молиявий активлар	3 932 817	2 227 862	1 877 653
Бошқа номолиявий активлар	9 091 130	26 961 221	11 997 107
ЖАМИ АКТИВЛАР	2 285 596 822	1 762 348 062	1 273 271 788
МАЖБУРИЯТЛАР			
Бошқа банклар маблағлари	76 411 649	44 937 496	70 813 666
Мижозлар маблағлари	1 593 336 182	1 293 752 736	894 150 090
Чиқарилган қарз қимматли қоғозлар	17 348 846	23 966 347	31 069 575
Бошқа қарз маблағлари	347 354 069	223 184 547	136 824 358
Молиявий мажбуриятлар – пут опцион	31 209 443	17 037 297	11 017 762
Бошқа молиявий мажбуриятлар	7 006 247	6 838 932	5 215 646
Бошқа номолиявий мажбуриятлар	3 897 230	3 732 125	4 072 038
ЖАМИ МАЖБУРИЯТЛАР	2 076 563 666	1 613 449 480	1 153 163 135
АКЦИЯДОРЛИК КАПИТАЛИ			
Банк акциядорларига тегишли капитал:			
Акциядорлик капитали	112 653 409	94 173 409	76 973 409
Қайта сотиб олинган ўз акциялари	-	-	(1 087 009)
Эмиссион даромад	1 459 500	1 459 500	1 029 500
Тақсимланмаган фойда	94 920 247	53 265 673	41 468 599
Банк акциядорларига тегишли соф капитал	209 033 156	148 898 582	118 384 499
Эгаликнинг назорат қилинмайдиган улуши	-	-	1 724 154
ЖАМИ КАПИТАЛ	209 033 156	148 898 582	120 108 653
ЖАМИ МАЖБУРИЯТЛАР ВА КАПИТАЛ	2 285 596 822	1 762 348 062	1 273 271 788

**Фойда ва зарарлар, умумий даромадлар
ТЎҒРИСИДАГИ ЙИҒМА ҲИСОБОТ,
2016 йилнинг 31 декабрь ҳолатига кўра**

(минг сўмда, бир акциядан келган сўм ҳисобидаги фойдадан ташқари)

Моддалар	2016 йил	2015 йил (қайта куриб чиқилган)
Давом этаётган фаолият		
Фоизли даромадлар	179 664 058	139 654 670
Фоизли харажатлар	(45 591 577)	(38 299 767)
Фоиз ҳисобланадиган активларнинг қадрсизланишидан кўрилган зарарга қадар олинган соф фоиз даромади	134 072 481	101 354 903
Фоиз ҳисобланадиган активларнинг қадрсизланишидан кўрилган зарарлар	(10 591 515)	(11 649 408)
Соф фоизли даромад	123 480 966	89 705 495
Воситачилик ва хизматлар учун тўловлардан олинган даромад	102 913 948	79 425 755
Воситачилик ва хизматлар учун тўловлар буйича харажатлар	(24 311 089)	(17 893 356)
Хорижий валютада амалга оширилган операциялар буйича соф фойда	7 107 088	6 810 702
Пут опцион буйича молиявий харажат	(14 172 146)	(6 019 535)
Бошқа активларнинг қадрсизланиши буйича захиралар	(248 131)	(939 394)
Кредит шаклидаги мажбуриятлар буйича захирани тиклаш(шакллантириш)	527 415	(209 915)
Сотиш учун мўлжалланган инвестицион қимматли қоғозларнинг қадрсизланиши буйича захирани тиклаш(шакллантириш)	33 065	(15 311)
Бошқа даромадлар	10 304 050	4 906 284
Маъмурий ва бошқа операция харажатлар	(137 677 336)	(117 669 618)
Дивидендлар кўринишидаги фойда	1 372 228	1 393 333
Солиқ ундирулгунга қадар кўрилган фойда	69 330 058	39 494 440
Солиқ тўлови буйича харажат	(14 880 435)	(9 977 251)
Давом этаётган фаолиятдан олдинги йиллик фойда	54 449 623	29 517 189
Тугатилган фаолият		
Тугатилган фаолиятдан олдинги йилнинг фойда/(зарари) солиқ чегриб ташлангандан кейин	5 684 951	(424 115)
Йиллик соф фойда	60 134 574	29 093 074
Йиллик бошқа умумий даромад	-	-
Жами умумий йиллик даромад	60 134 574	29 093 074

Куйидагиларга тегишли:	2016 йил	2015 йил
– банк акциядорларига	60 134 574	29 093 074
– назорат қилинмайдиган акциядорлик улушига	-	-
Жами умумий йиллик даромад	60 134 574	60 134 574
Ҳар бир акциядан кўрилган даромад		
Давом этаётган ва тугатилган фаолиятдан олинган даромад:		
Ҳар бир имтиёзли акциядан кўрилган базавий ва кўрсатилмаган даромад (сўмда)	5,39	3,63
Ҳар бир оддий акциядан кўрилган базавий ва кўрсатилмаган даромад (сўмда)	5,39	3,63
Давом этаётган фаолиятдан олинган:		
Ҳар бир имтиёзли акциядан кўрилган базавий ва кўрсатилмаган даромад (сўмда)	4,88	3,68
Ҳар бир оддий акциядан кўрилган базавий ва кўрсатилмаган даромад (сўмда)	4,88	3,68

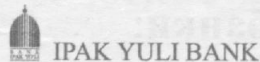
**ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИНГ ҲАРАКАТИ ТЎҒРИСИДАГИ
ЙИҒМА ҲИСОБОТ,
2016 йилнинг 31 декабрь ҳолатига кўра**

(минг сўмда)

Моддалар	2016 йил	2015 йил
Операцион фаолиятдан келган пул оқимлари:		
Олинган фоизлар	173 174 067	137 467 456
Тўланган фоизлар	(40 252 467)	(39 167 235)
Воситачилик ҳақи ва хизматлар учун тўловлар тарзида олинган пул маблағлари	102 384 979	79 947 872
Воситачилик ҳақи ва хизматлар учун тўловлар тарзида тўланган пул маблағлари	(25 801 782)	(17 845 507)
Хорижий валюталар билан амалга оширилган операциялар буйича даромад	1 486 593	1 876 122
Бошқа операцион даромадлар	11 431 429	4 974 662
Ходимларга тўланган иш ҳақи ва муқофотлар	(86 308 232)	(74 358 163)
Маъмурий ва бошқа тўланган операцион харажатлар	(40 489 185)	(34 623 441)
Тўланган фойда солиғи	(17 267 661)	(12 686 349)
Операцион активлар ва мажбуриятларда ўзгаришлар бўлгунча операцион фаолиятдан келган пул оқимлари	78 357 741	45 585 417
Куйидагилар буйича (кўпайиш)/камайиш:		
– бошқа банклардаги маблағлар	(10 780 848)	(78 051 015)
– мижозларга тақдим этилган кредит ва бунақлар	(270 587 952)	(277 495 494)
– бошқа молиявий активлар	136 161	(767 966)
– бошқа номолиявий активлар	92 545	(10 475 324)
Куйидагилар буйича (кўпайиш)/камайиш:		
– бошқа банклар маблағлари	31 084 734	(26 316 079)
– мижозлар маблағлари	298 286 434	398 202 475
– чиқарилган қарз қимматли қоғозлар	(7 037 066)	(7 349 456)
– бошқа молиявий мажбуриятлар	3 486	(15 328)
– бошқа номолиявий мажбуриятлар	(212 491)	410 842
Операцион фаолиятда (фойдаланилган) соф пул маблағлари	119 342 744	43 728 072
Инвестицион фаолиятдаги пул маблағлари ҳаракати		
Инвестицион қимматли қоғозлар реализациясидан тушган тушум, сотиш учун мўлжаллангани	135 000	187 280
Асосий воситаларни сотиб олиш	(24 752 879)	(29 627 566)
Асосий воситаларни сотишдан тушган тушум	349 555	382 380
Олинган дивидендлар	1 140 373	1 393 333
Инвестицион фаолиятда фойдаланилган соф пул маблағлари	(23 127 951)	(27 664 573)
Молиявий фаолиятдан келган пул оқимлари		
Бошқа қарз воситаларидан тушган тушум	169 978 223	117 056 430
Бошқа жалб этилган маблағларнинг сўндирилиши	(86 346 017)	(31 404 714)
Оддий акцияларнинг эмиссияси	-	1 079 129
Тўланган дивидендлар	(10 131)	(621 057)
Молиявий фаолиятдан келган соф пул маблағлари	83 622 075	86 109 788
Валюта курси ўзгариши пул маблағлари ва уларнинг эквивалентларига таъсири	4 073 462	3 023 350
Пул маблағлари ва пул эквивалентларининг соф кўпайиши	183 910 330	105 196 637
Йил бошидаги пул маблағлари ва пул эквивалентлари	445 582 669	340 386 032
Йил охиридаги пул маблағлари ва пул эквивалентлари	629 492 999	445 582 669
Нопулли операциялар		
Дивидендлар капиталлашуви	18 480 000	16 550 871
Шўъба корхоналарни узайтирилган муддатларда сотиш	11 900 000	-
Пут опцион буйича молиявий мажбуриятларнинг адолатли қиймати буйича соф ўзгариш	14 172 146	6 019 535

АУДИТ НАТИЖАЛАРИ

3

«ИПАК ЙЎЛИ»

АКЦИЯДОРЛИК ИННОВАЦИЯ ТИЖОРАТ БАНКИ

АКЦИЯДОРЛИК КАПИТАЛИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ЙИҒМА ҲИСОБОТ,
2016 йилнинг 31 декабрь ҳолатига кўра

(минг сўмда)

	Акциядорлик капитали	Сотиб олинган ўз акциялари	Эмиссион даромад	Тақсимланмаган фойда	Жами	Назорат қилинмайдиган улуши	Жами капитал
2015 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра қолдиқ	76 973 409	(1 087 009)	1 029 500	51 604 940	128 520 840	1 724 154	130 244 994
Қайта кўрилган	-	-	-	(10 136 341)	(10 136 341)	-	(10 136 341)
2015 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра қолдиқ (қайта кўриб чиқилган)	76 973 409	(1 087 009)	1 029 500	41 468 599	118 384 499	1 724 154	120 108 653
Ҳисобот давридаги фойда, 2015 йилги молиявий ҳисоботда акс эттирилгани	-	-	-	34 631 046	34 631 046	-	34 631 046
Қайта кўрилган	-	-	-	(5 537 972)	(5 537 972)	-	(5 537 972)
Ҳисобот давридаги фойда (қайта кўриб чиқилган)	-	-	-	29 093 074	29 093 074	-	29 093 074
Бошқа умумий даромад	-	-	-	-	-	-	-
2015 йил учун жами умумий даромад (қайта кўриб чиқилган)	-	-	-	29 093 074	29 093 074	-	29 093 074
Акциялар эмиссияси:							
– оддий акциялар пулли воситалар	1 052 809	-	26 320	-	1 079 129	-	1 079 129
– оддий акциялар капиталлаштирилган дивидендлар	16 147 191	-	403 680	-	16 550 871	-	16 550 871
Шўба корхоналарнинг чиқариб юборилиши	-	1 087 009	-	-	1 087 009	(1 724 154)	(637 145)
Эълон қилинган дивидендлар – оддий акциялар	-	-	-	(17 294 620)	(17 294 620)	-	(17 294 620)
Эълон қилинган дивидендлар – имтиёзли акциялар	-	-	-	(1 380)	(1 380)	-	(1 380)
2015 йилнинг 31 декабрь ҳолатига кўра қолдиқ (қайта кўриб чиқилган)	94 173 409	-	1 459 500	53 265 673	148 898 582	-	148 898 582
Ҳисобот давридаги фойда	-	-	-	60 134 574	60 134 574	-	60 134 574
Бошқа умумий даромад	-	-	-	-	-	-	-
2016 йил учун жами умумий даромад	-	-	-	60 134 574	60 134 574	-	60 134 574
Акциялар эмиссияси:							
– оддий акциялар – капиталлаштирилган дивидендлар	18 478 800	-	-	-	18 478 800	-	18 478 800
– имтиёзли акциялар – капиталлаштирилган дивидендлар	1 200	-	-	-	1 200	-	1 200
Эълон қилинган дивидендлар – оддий акциялар	-	-	-	(18 478 800)	(18 478 800)	-	(18 478 800)
Эълон қилинган дивидендлар – имтиёзли акциялар	-	-	-	(1 200)	(1 200)	-	(1 200)
2016 йилнинг 31 декабрь ҳолатига кўра қолдиқ	112 653 409	-	1 459 500	94 920 247	209 033 156	-	209 033 156

Молиявий ҳисоботнинг тўғрилиги «Делойт ва Туш» МЧЖ аудиторлик ташкилоти (Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2008 йил 8 февралдаги АФ 00500-сонли лицензиясига эга) томонидан тасдиқланган ва унинг барча муҳим жиҳатлари амалдаги қонун ҳужжатлари ва Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига мувофиқ тайёрланган.

Юқорида келтирилган маълумотлар тўғрисидаги ахборот банкнинг 2016 йил 31 декабрь ҳолати бўйича ҳисоботи тўғрилиги ҳақидаги аудиторлик хулосасида бор.

Хизматлар лицензияланган.

Халқаро кредит линиялари – йирик бизнес лойиҳаларга

Иқтисодийни тубдан янгилаш, тармок тузилмаларини чуқур таркибий ўзгартиришда халқаро молия институтларининг кредит линиялари муҳим роль ўйнайди. Бундай манбалар ишлаб чиқариш ва сервис соҳасини модернизациялаш, корхоналарни илғор замонавий технологиялар билан таъминлаш, интеллектуал ресурслардан ўз вақтида самарали фойдаланиш, шунингдек, мамлакат экспорт салоҳияти ҳамда аҳоли бандлик даражасини юксалтиришга хизмат қилади.

«Ипак йўли» акциядорлик инновация тижорат банки республикада хорижий капитални жалб қилиш масалаларида фаоллик кўрсатаётган молия муассасаларидан бири саналади.

Айни пайтда банк Германия тараққиёт банки (KfW), Хусусий секторни ривожлантириш Ислоом корпорацияси, LandesBank Berlin AG, Халқаро тараққиёт уюшмаси, Нидерландия тараққиёт банки каби етакчи халқаро молия институтларининг савдони молиялаштириш соҳасидаги экспорт-импорт операциялари бўйича кредит линияларидан самарали фойдаланиб келмоқда.

Жумладан, муассасанинг Германия тараққиёт банки (KfW) билан ҳамкорлиги натижасида сўнгги йилларда 4 та транш ва 3 та қайта молиялаш кредит линиялари тўлиқ ўзлаштирилди. Натижада бугунги кунга 26,25 млн. евро миқдоридagi жами 115 та лойиҳа молиялаштирил-

ди, 1070 дан зиёд янги иш ўрни яратишга эришилди. Бунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг асосий ишлаб чиқариш воситаларини қайта жиҳозлаш ва модернизациялашга йўналтирилган инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мақсади ўртага ташланди.

2005 йилдан бошланган Хусусий секторни ривожлантириш Ислоом корпорацияси (ICD) билан ҳамкорлик доирасида «Ипак йўли» АИТБ юртимиздаги кичик бизнес субъектларининг инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш мақсадида умумий ҳажми 12 млн. АҚШ доллари бўлган 2 та молиялаштириш линиясини ўзлаштирди. ICD линияси орқали 33 та лойиҳа ишга тушиб, пировардида 600 дан ортиқ янги иш ўрни яратилди.

Бундан ташқари, «Ипак йўли» АИТБ 2011 йилдан бошлаб LandesBank Berlin AG кредит линияси доирасида Европа Иттифоқи мамлакатларидан EulerHermes va SERV

кафиллик қоплами билан асосий воситаларни сотиб олишни молиялаштира бошлади. Шу йилга қадар умумий миқдори 13 млн. еврога тенг бўлган асосий воситаларнинг сотиб олиниши молиялаштирилди, шундан 4,7 млн. еврога тенг ҳажми 2015 йилда амалга оширилди.

2014 йилда банк Халқаро тараққиёт уюшмаси (Жаҳон банки гуруҳи) билан ҳамкорлик ўрнатиб, «Қишлоқ хўжалиги корхоналарини қўллаб-қувватлаш. II босқич» лойиҳасини амалга ошириш бўйича келишув имзолади. Унда Ўзбекистон Республикасига ажратилган 40 млн. доллар миқдоридagi кредитнинг бир қисмини қайта кредитлаш бўйича умумий миқдори 8 млн. доллар миқдоридagi маблағнинг ажратилиши қайд этилди. Ҳозирги кунда кредит маблағлари тўлиқ ўзлаштирилиб, жами 15 та лойиҳа молиялаштирилди.

2016 йилнинг бошида юқорида кўрсатилган лойиҳанинг давоми сифатида «Ипак йўли» банки мамлакатимиз Биринчи Президентимизнинг «Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки иштирокидаги «Ўзбекистон Республикасида мева-сабзавотчилик тармоғини ривожлантириш» лойиҳасини амалга ошириш чоратадбирлари тўғрисидаги Қарорига мувофиқ, (лойиҳанинг умумий қиймати 219,28 млн. АҚШ доллари бўлиб, шун-

дан 150,0 млн доллар Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки инвестиция маблағларини ташкил этади) мазкур лойиҳада иштирок этишга киришди. Бунда банкка 10 млн. доллар миқдорида кредит линияси ажратилди. Айни кунга келиб, ушбу сармоялар тўлиқ ўзлаштирилиб, 10 та лойиҳа молиялаштирилди. Жорий йилда банк мазкур йўналишдаги ишларни республикамизнинг қишлоқ хўжалиги тармоғида фаолият юритаётган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари лойиҳаларини молиялаштириш орқали давом эттирмоқда.

Шунингдек, банк томонидан 2015 йилда FMO, DEG ва Triodos билан қўшимча молиялаштириш линиясининг ажратилиши юзасидан имзоланган битим ҳам бугунги кунга келиб тўлиқ ўзлаштирилди. Умумий ҳажми 35 млн. доллар бўлган ушбу кредит линияси ҳисобига 85 та лойиҳа иш бошлади.

Европадан замонавий асбоб-ускуна ва технологиялар сотиб олишни молиялаштириш учун банкнинг Commerzbank AG билан йўлга қўйган келишуви (умумий миқдори 10 млн. евро) ҳам муваффақиятли ижро этилди. Томонлар ҳамкорлигида иккита инвестиция лойиҳасининг (ҳажми 3,1 млн. еврога тенг) сармоявий имконияти ҳал этилди.

Эъзоз КАМОЛОВА.

Битирувчилар бандлигини таъминлаш йўлида

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Хозирги пайтда «Асака» банк томонидан аҳолининг тадбиркорлик ташаббускорлигини рағбатлантириш, таълим муассасалари битирувчиларини тадбиркорликка жалб этиш, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳаси, хунармандчилик ва касаначилик, фермер ва деҳқон хўжалиklarини ривожлантиришга, аёллар тадбиркорлиги ва оилавий бизнесни ташкил этишга ҳамда бошқа йўналишларни ривожлантиришга имтиёзли шартларда кредитлар ажратилмоқда.

Семинарда «Асака» банк томонидан ёшларни тадбиркорликка кенгроқ жалб этиш мақсадида олиб бораётган саъй-ҳаракатлари «Камолот» ЁИҲ билан ҳамкорликдаги «Менинг бизнес-гоям», «Ёш тадбиркор – юрта мадакор» каби лойиҳалар доирасида самарали амалга оширилаётгани таъкидланди. Унга кўра, фаол иштирокчилар муассасадан кредит олиш ҳуқуқини берувчи сертификатлар билан кат-

та имтиёзларга эга бўлаётгани айтиб ўтилди.

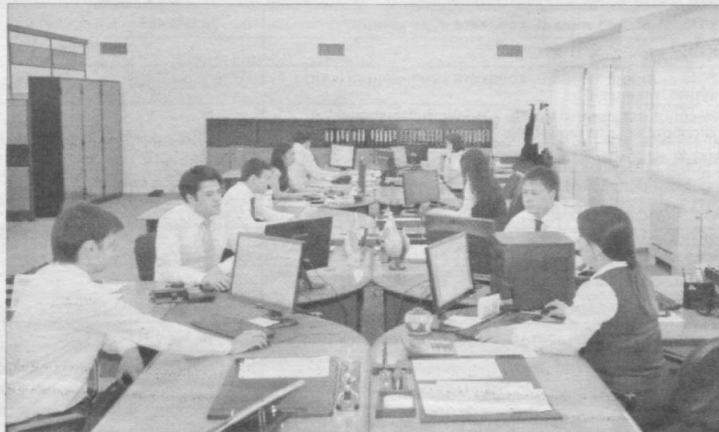
Айтиш жоиз, жорий йилнинг ўтган даври мобайнида банк томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга 812,0 млрд. сўм миқдорда кредитлар ажратилди, шу жумладан, аҳолининг тадбиркорлик ташаббусини қўллаб-қувватлашга 196,5 млрд. сўм, таълим муассасалари битирувчиларининг бизнесга доир лойиҳаларига 6,1 млрд. сўм, оилавий тадбиркорлик ва хунармандчиликни ривожлантиришга 7,6 млрд. сўм миқдорда кредитлар йўналтирилди. Натижада 7 451 та янги иш ўрни ташкил этилди.

2017 йилда банк кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга 1,9 трлн. сўм, шунингдек, таълим муассасалари битирувчиларига ўз бизнесини ташкил этишлари учун 19,0 млрд. сўм ҳажмида кредитлар ажратилиши режалаштирилган.

Назгул АХМЕДОВА.

ТИФ Миллий банки: халқаро молиявий саҳнада

Банк тизими мамлакатнинг халқаро ҳамкорлик муносабатларини кенгайтиришда муҳим аҳамият касб этади. Шу боис Ўзбекистон Республикаси Ташкилотининг иқтисодий фаолият миллий банкининг ўз тажрибаси, ресурслари ва хорижий ҳамкорлари билан пухта йўлга қўйган алоқалари бу борада аини муддао бўлмоқда.

Республикамизнинг хорижий давлатлар билан молиявий-иқтисодий алоқаларини чуқурлаштириш, чет эллик сармоядорларнинг Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларга қизиқишини ошириш, мамлакатимиз иқтисодиётига инвестициялар ва илғор технологияларни жалб қилиш борасида тижорат банклари фаолияти эътирофга молик.

Хусусан, ТИФ Миллий банкининг ташқи иқтисодий фаолияти хорижий банк-молия муассасалари билан ҳамкорликни янада ривожлантириш ва чуқурлаштиришга қаратилган бўлиб, бу борада лойиҳалар ва савдони молиялаштириш, халқаро ҳисоб-китоблар ҳамда газначилик операциялари соҳасида томонларо ҳамкорлик бўйича эришилган натижаларни янада мустаҳкамлаш ишлари олиб борилмоқда.

Банкнинг асосий хорижий вакиллик банклари сирасига Германиянинг «Commerzbank AG», «Deutsche Bank AG» ва «Landesbank Berlin AG», Американинг «J.P.Morgan Chase», «Citibank» ва «The Bank of New York Mellon», Швейцариянинг «Credit Suisse», Япониянинг «Sumitomo Mitsui Banking Corporation» (SMBC) ва «Bank of Tokyo Mitsubishi UFJ (BTMU)» каби дунёнинг бир қатор йirik молиявий институтлари қиради.

Хитой давлат тараққиёт банки (CDB), Хитой Экспорт-импорт банки (Eximbank of China), Корея Экспорт-импорт банки (Eximbank of Korea), Корея тараққиёт банки (KDB), Ислон тараққиёт банки (IDB), Осие тараққиёт банки (ADB), Япония Халқаро ҳамкорлик банки (JIBC), Халқаро молия корпорацияси (IFC) эса, банкнинг асосий ҳамкорлари саналади.

ТИФ Миллий банкининг бундай халқаро молия ҳамжамиятидаги молия-банк ташкилотлари билан вакиллик муносабатлари тармоғини кенгайтиришда унинг профессионал молия институти ва ўз мижозларининг ишончли ҳамкори сифатида обрў қозонганлиги асосий омиллардан бири дея таъкидланади. 2017 йилнинг 1 июнь ҳолатига кўра, банкнинг вакиллик тармоғи жаҳоннинг 80 мамлакатига мансуб қарийб 698 та банкни, маҳаллий шериклардан эса, 27 та банкни қамраб олди.

Қўллаб ҳуқуқатлараро комиссия-

ларнинг иштирокчиси ҳисобланувчи банк хорижий банклар ва молия институтларининг маблағларини республика иқтисодиётига жалб этиш, банкларо операцияларни такомиллаштириш, хорижий банклар билан ҳамкорликнинг янги йўналишларини ривожлантириш масалаларида Ўзбекистон Республикаси номидан иш олиб бормоқда. Ҳисобот даврида бир қатор чет эл банклари билан ҳамкорликни янада ривожлантириш бўйича салмоқли ишлар бажарилди. Хусусан, 2016 йилнинг сентябрь ойида ТИФ Миллий банки раҳбарияти Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари бошчилигида расмий делегацияси таркибида Хитой Халқ Республикасига ташриф буюрди.

Айтиш жоиз, ТИФ Миллий банкининг халқаро саҳнада ҳамкорлари доирасини кенгайтиришда қўлга киритаётган барқарор натижалар ва уларнинг расмий тасдиғи алоҳида ўрин тутаетди. Банкнинг бу борадаги имкониятларини ҳар йили халқаро миқдосдаги рейтинг агентликлар баҳолаб келмоқда. Яъни «Moody's» ҳамда «Standard & Poor's» каби рейтинг агентликлари банк фаолиятини мунтазам таҳлил қилиб, изоҳ ва муносабатларини расмий шкалалар доирасида баҳолаб боради.

Маълумот ўрнида келтириб ўтаамиз, бугунги кунда ТИФ Миллий банки «Moody's» халқаро рейтинг агентлигининг «Барқарор» прогнози билан тасдиқланган қуйидаги рейтинг баҳосига эга:

- маҳаллий валютадаги депозитларнинг узоқ муддатли рейтинги - В1;
 - хорижий валютадаги депозитларнинг узоқ муддатли рейтинги - В2.
- «Standard & Poor's» экспертлари берган баҳога кўра эса:
- узоқ муддатли - В+ рейтинги;
 - қисқа муддатли - В рейтинги.
- Барча рейтинглар истиқболи «Барқарор» дидир.

Банк ютуқлари хусусида тўхталганда халқаро нуфузли нашр – «The Banker» журнали томонидан ҳар йили ўтказиладиган рейтингда ҳам муассаса жаҳон банк тизимида илғор мавқеларни дадил эгаллаб келаётганини айтиш ўринли. У дунёнинг 1000 та энг йirik банки рейтингига 1993 йилдан буён киритилади.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

«Алоқабанк»да болаларга бағишланган маънавий тадбир

Акциядорлик тижорат «Алоқабанк» томонидан муассаса ходимларининг фарзандлари учун маънавий тадбир уюштирилди. Унга Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ҳамда «Ўзбекистон – Германия» дўстлик жамияти ҳамкорлик қилди.

– Болаларнинг ёзги таътил даври бошланишида бундай кечани ўтказиш банкимиз учун аънаанага айланган, – дейди **АТ «Алоқабанк»нинг Маркетинг бўлими бошлиғи, касаба уюшма раиси Рамиля Сахапова.** – Бу нафақат фарзанд ва набираларимиз, балки ўзимизга ҳам кўтаринки руҳ бағишлайди. Зеро, бола кулгиси, шодлиги ҳар бир ота-онага чексиз қувонч, куч-гайрат бахш этади. Биз 300 дан зиёд болаларга завқ улаштишга муваффақ бўлдик.

Тадбир театр жамоаси вакиллари иштирокидаги саҳна кўринишлари, эртақ қаҳрамонлари билан турли кўнгилочар ўйинлар ҳамда рассомчиликка ихтисослашган танловларни ўзида мужассам этди.

Айтиш жоизки, «Алоқабанк» тасвирий санъат бўйича ҳар йили болалар ўртасида «Ёш рассомлар» танловини

ўтказиб келади. Эътиборлиси, унда иштирок этувчи иқтидорли болалар сони йилдан-йилга ошиб бормоқда. Хусусан, жорий йилда ушбу танловда 316 нафар бола «Менинг бўш вақтим» мавзусида расм чизиб, маҳоратини намойиш этди.

– Банкимизда ходимларининг фарзандлари ёзги таътилни мароқли ўтказишлари учун бошқа дастурлар ҳам кўзда тутилган, – дейди **Рамиля Сахапова.** – Ҳар йилгидек, жорий мавсумда ҳам муассаса касаба уюшмаси томонидан улларга турли оромгоҳлар, дам олиш боғлари, кино ва театрларга йўлланма ва чипталар тақдим қилинмоқда.

Тадбир якунида фаол иштирокчилар ва танлов ғолибларига китоблар ҳамда эсдалик совғалари топширилди.

Назира МАВЛОНОВА.

Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар кўрғазмаси дунё эътиборини тортмоқда

Мамлакатимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг намоиши учун ажратилган бинонинг биринчи қаватидан қиёс. Бу ерда кўёш, шамол ва сув энергияси, Тошкент шаҳридаги Турин политехника университети талабалари томонидан робототехника йўналишида яратилган маҳсулотлар намоиш этилмоқда. Кўпчиликда сув ёрдамида ҳаракатланадиган «Matiz» автомобили катта қизиқиш уйғотмоқда.

– Тўғри, дунё автомобиль саноати учун сув ёрдамида ҳаракатланадиган машина янгилик эмас. Аммо бошқа муқобилларидан фарқи шундаки, ушбу автомобиль водород сақловчи қутига эга эмас, – дейди «Ўзавтосаноат» акциядорлик компаниясининг стратегик режалаштириш бошқармаси бошлиғи **Сардор Тожиев**. – Унда машинага водород қаердан келади, дейсизми?! Водород автомобиль ҳаракатланаётган чоғда ишлаб чиқарилади. Катализатор орқали водород ва кислород иккига ажралади. Водород кичкина бақда йиғиб борилади ва керакли миқдорда ички ёниш двигателига етказиб берилади. Натияжада ҳаракатланаётган автомобиль 40 фоиз ёнишга тежайди.

Остона шаҳрида давом этаятган ЭКСПО – 2017 халқаро ихтисослаштирилган кўрғазмада 120 дан ортиқ мамлакат технологик, илмий, маданий ютуқларини намоиш қилаётир. Ўзбекистон кўрғазмаси барчанинг эътиборини тортмоқда.

Атмосферага чиқарилаётган зарарли газ миқдори 80 фоиз камаяди.

Мамлакатимиз ёшларининг робототехника йўналишида эришган ютуқлари акс этган стендлар ҳам кўпчилик эътиборини тортмоқда.

– Ўзбекистон павильонидан ўрин олган «робот конструктор», «робот гид», «сараловчи робот», «робот кўл» сингари робототехника йўналишидаги янгиликлар, замонавий технологиялар менда катта таассурот қолдирди, – дейди «Дуня» газетаси лойиҳа мутахассиси

си Айфер Илхан (Туркия). – Айниқса, «робот гид» билан қизиқиб қолдим. Унинг хотирасига Ўзбекистондаги тарихий обидалар, музейлардаги экспонатлар ҳақида маълумотлар юкланган. Юз қисмига кўриш камераси ўрнатилган. Муайян тарихий бино ёки экспонатга қаратсангиз бас, ўзингизни қизиқтирган маълумотга эга бўласиз. Булар талабалар томонидан яратилган таҳсинга сазовор.

Иккинчи қаватда мамлакатимизнинг транспорт ва логистика, туризм соҳалари ҳамда озиқ-овқат, вино ва шарбат

тайёрлаш саноатида эришилган ютуқлар, миллий таомларимиз намоиш этилмоқда.

Бугунги кунда дунёда миллионлаб одам тўлиқ овқатланмаслик, энг асосий микроэлемент ва витаминлар етишмаслиги муаммосини бошдан кечирмоқда. Озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, аҳолини муайян турдаги маҳсулотларга бўлган эҳтиёжини қондириш куннинг муҳим вазифаларидан бири саналади.

Ўзбекистон павильонидан мамлакатимизда етиштирилган сархил мевалар,

полиэтил акрил, озиқ-овқат маҳсулотлари ўрин олган.

– Бутунжаҳон кўрғазмасида иштирок этиш баробарида дунё саноатида эришилган ютуқлар билан яқиндан танишиб чиқаямиз. Хорижлик ҳамкасбларимиз билан ўзаро тажриба алмашиш имконига эга бўлдик, – дейди «Ўзбекизоқовқатхолдинг» холдинг компанияси бошқарма бошлиғи **Баҳодир Юнусов**. – Қайта тикланмайдиган энергия ресурсларини тежаш, унинг ўрнига муқобил энергия воситаларини озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш соҳасига кенг татбиқ этиш, нанотехнологиялардан самарали фойдаланган ҳолда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини чуқур қайта ишлаш борасида янги технологияларни амалиётга татбиқ этиш буйича мамлакатимизда самарали ишлар олиб борилаётган. Кўрғазмада эришган ютуқларимизни намоиш этиш билан бирга хорижлик ҳамкорлар тоғи имконига ҳам эга бўлмоқдамиз.

Остона шаҳрида «Келажак энергияси» мавзуда ўтказилаётган ЭКСПО – 2017 халқаро ихтисослаштирилган кўрғазма жорий йилнинг сентябрь ойига қадар давом этади.

Кўп хонадонли турар-жойлар ҳолати яхшиланмоқда

Нукусда кўп хонадонли турар-жойлар фондани сақлаш ва улардан самарали фойдаланиш масаласига бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

Президентимизнинг 2017 йил 24 апрелдаги «2017-2021 йилларда кўп хонадонли уй-жой фондани сақлаш ва ундан фойдаланиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори ижроси доирасида ўтказилган тадбирда давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, мутасадди корхоналар ходимлари иштирок этди.

Кўп хонадонли уй-жой фонданинг техник ҳолатини яхшилаш ва ундан самарали фойдаланиш, таъмирлаш-тиклаш ишларини ўз вақтида амалга ошириш, ҳудудларни тоза ва озода сақлаш, ободонлаштириш масалалари муҳокама қилинди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган изчил ислохотлар жараёнида уй-жой фондани бошқариш ва ундан фойдаланишнинг мутлақо янги тизими жорий этилди. Жумладан, хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари фаолиятини такомиллаштириш, кўп қаватли уй-жой фондани капитал ва жорий таъмирлаш бўйича қабул қилинган қарорлар асосида уларнинг томи, ертўласи, подъезд, лифт ва ирригация тармоқлари, йўлакларни бетонлаштириш, уй-жойлар атрофини ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш масалаларини ўз ичига олган комплекс чора-тадбирлар амалга оширилаётир.

Нукус шаҳридаги 48 хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати 453 кўп

қаватли уйга хизмат кўрсатмоқда. Тармоқда олиб борилаётган ишлар таҳлили хусусий уй-жой мулкдорларининг кўп қаватли уй-жой фондани сақлаш, ундан фойдаланиш ва таъмирлаш борасидаги фаолиятида ҳал этилмаётган муаммолар борлигини кўрсатмоқда.

Кўп қаватли турар-жойларни 2017-2018 йиллар куз-қиш мавсумига тайёрлаш мақсадида 13 млрд. сўмга яқин маблағ сарфланиши режалаштирилган. Шундан 2 млрд. сўми хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари ҳисобидан бўлса, маҳаллий бюджет ҳисобидан 2 млрд. сўм, ҳомийлар кўмағида 3 млрд. сўм, банклар томонидан ажратиладиган кредитлар эвазига 5,9 млрд. сўмлик иш бажарилиши белгиланган.

– Президентимизнинг 2017 йил 24 апрелдаги «2017-2021 йилларда кўп хонадонли уй-жой фондани сақлаш ва ундан фойдаланиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорида кўп қаватли уй-жой фондани сақлаш ва ундан самарали фойдаланиш тизимини ташкил этишнинг асосий йўналишлари белгилаб берилган, – дейди **Нукус шаҳар ҳокими ўринбосари И.Ўтегенов**. – Ушбу ҳужжатга мувофиқ, 2017-2021 йилларда кўп қаватли уй-жой фондани таъмирлаш, ободонлаштириш ва ундан фойдаланиш шароитларини ях-

шилаш дастури тасдиқланди. Дастур ижроси доирасида кўп қаватли уй-жой фонданинг умумий тарзда фойдаланиладиган инфратузилмасини капитал ва жорий таъмирлаш, ҳудудларни ободонлаштириш, лифтларни таъмирлаш, алмаштириш, шунингдек, кўп қаватли уй-жой фондани сақлаш, ундан фойдаланиш ва таъмирлаш тизимини такомиллаштиришга доир комплекс чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Нукус шаҳрида ҳам ҳар бир кўп қаватли уй-жой кесимида бажариладиган ишлар кўлами ўрганилиб, уларнинг ижросини таъминлаш бўйича хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатининг масъулияти оширилди. Куз-қиш мавсумида таби-

ий газ, электр энергияси ва ичимлик суви тармоқларининг узлуксиз ишлашини таъминлаш бўйича зарур чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Тадбирда кўп қаватли уй-жой фонданинг техник ҳолатини ва ундан самарали фойдаланишни тубдан яхшилаш, таъмирлаш-тиклаш ишларини ўз вақтида ўтказиш, аҳолининг ривожланган инфратузилмага эга кўп хонадонли уй-жой фондида яшаши учун замонавий шароит яратиш, уй-жой фондани бошқариш ва ундан фойдаланишда жойлардаги ижро ҳокимияти органлари ва хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларининг ўзаро ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш масалалари атрофича муҳокама қилинди.

Кредит бўйича имтиёзлар ва унинг бухгалтерия ҳисоби

Ушбу кредитлаш жараёнида 2004 йилдаги 1435-сонли «Тижорат банкларида кредитларнинг бухгалтерия ҳисоби тартиби тўғрисида»ги Низомга мувофиқ кредит операциялари амалга оширилади.

Шунингдек, «Тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби»га асосан кредитлаш жараёни таснифланиб борилади.

Банклар кредитлаш жараёнида мижознинг фаолиятини ўрганиши ҳамда томонларо келишув орқали уларга имтиёзлар қўллашлари мумкин. Ушбу жараённинг қонунийлиги кредитнинг ўз вақтида ундирилишига кафилидир.

Мамлакат иқтисодиётининг кескин ривожланиши қарздор ва банк ўртасидаги шартномавий муносабатларнинг мураккабланишига олиб келади. Бозор иқтисодиёти шароитида талаб ва таклифга асосланган тadbirkorлик фаолияти доимо бир текис ишлаб чиқариш ҳамда сотиш орқали даромад келтирмаслиги маълум.

Натижада кредит олган тadbirkorлик субъектлари фаолиятида юзага келадиган ноқулайликлар банклар томонидан имтиёзлар қўлланилиши орқали қаролатилмоқда. Жумладан, кредит олган қарздорларга қўйидаги имтиёзлар қўлланилиши амалдаги қонунчиликда келтирилган:

- Кредитнинг муддати узайтирилиши;
- Кредит фоиз ставкаси ўзгартирилиши;
- Кредит фоизларини капитализация қилиш;
- Кредит фоизининг графигига имтиёзли ойлари бериш;
- Имтиёзли фоизларни қўллаш;
- Кредитнинг қайтариш графигига имтиёзли ойлари бериш;
- Кредит конвертация жараёнида фоиз ҳисобланмаслиги;
- Таъминотсиз ва ишончли (фоизсиз) кредитлаш;
- Кредит суммасини очик линияли бериш;
- Кредит ундирилган қисмига нисбатан гаров мулкларини гаровдан чиқариш ҳамда бу орқали янги кредитлашга имкон яратиш каби ҳолатларни кўришимиз мумкин.

Кредит шартномаси имзолангунга қадар ушбу имтиёзлар амалдаги тартибга асосан кредит шартномасига киритилади. Бироқ кредит шартномаси имзолангандан кейинги ҳар қандай имтиёз «Тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби»га кўра таснифланади. Унга биноан, шартлари қайта кўриб чиқилган активлар сифатида таснифланади (шартлари қайта кўриб чиқилган активлар шартнома ва (ёки) унга қўшимча келишувга мувофиқ асосий шартлари ўзгартирилган активлар).

Кредит шартномасидаги сўндириш муддатини узайтириш кредитор ва қарздор ўртасидаги тузилган қўшимча келишув шартномасига асосан амалга оширилади. Ушбу ҳолатда муаммо шундаки, қисқа муддатли кредит (365 кунгача) қўшимча келишув

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 26 февралдаги «2016-2020 йилларда хизматлар соҳасини ривожлантириш дастури тўғрисида»ги қарорига биноан банкларда кредитлаш ҳажмини ошириш белгиланган.

шартномасига асосан муддати узайтирилиши натижасида муддати узоқ муддатли кредитга айланади. Бироқ у шартлари қайта кўрилган қисқа муддатли кредит ҳисобварағига олинади. Шу ўринда муддатини узайтириш бўйича имтиёзлар шартнома муддати келгунга қадар қўллаш мақсадга мувофиқдир.

Кредит шартномаси имзолангандан кейин фоиз ставкаси ўзгартирилиши қарздор ва кредитор ўртасидаги тузилган қўшимча келишувга асосан амалга оширилади (таълим кредитларидан ташқари). Умумий ҳолатда

ҳисобланган фоизлар Дт 16309 Кт 4... бухгалтерия ўтказмаси орқали амалга оширилади. Бироқ ортиқча ҳисобланган кредит фоизлари мавжуд бўлса, уларни Дт 4... Кт 16309 бухгалтерия ўтказмасига берилади. Шартнома бўйича ҳисобланадиган фоизлар автоматлаштирилган тарзда ҳисобланиши шарт. Чунки қўшимча келишувга асосан фоиз ставкасининг ўзгариши оининг 15-санасида қўлланилганда, олдиндан ҳисобланган фоиз бўйича олинган банк даромади ҳуқуқий жиҳатдан асоссиздир. Яъни қарздор ўзгарган фоиз ставкаси бўйича тўловларини оининг қолган ўн беш кунда тўлаши керак.

Кредит фоизи капитализацияси кредит шартномасида киритилади. Кредит фоизи капитализация Дт «Муддатли кредит ҳисобварағи Кт 16309 тарзида амалга оширилади. Шу ўринда 2004 йил 30 январдаги 1306-сонли «Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тўғрисида»ги Низомга мувофиқ муддати ўтган фоизлар капитализация қилинишига йўл қўйилмайди. Кредит фоизининг капитализацияси билан боғлиқ қўйидаги муаммолар мавжуд, Жумладан,

- Кредит очиксиз линияли кредитларда кредит шартномаси суммасидан ошиб кетади.
- Кредитнинг таъминот суммаси 1,25 фоизи миқдориде таъминланади. Капитализация жараёнида амалдаги кредитнинг суммаси ошади ва бу эса, 1,25 фоиз миқдор бузилишига олиб келади.
- Кредитнинг қайтариш графиги кредит шартнома суммаси миқдориде келишилади. Капитализация жараёнида кредит суммаси оши-

ши график мониторинги бузилишига олиб келади.

Имтиёзли фоизларни қўллаш даври кредит шартномаси тузилган даврда ёки ундан кейинги даврда берилиши мумкин. Имтиёзли фоизларни қўллаш шартнома тузилган даврига боғлиқ бўлмаган ҳолда банк кредит қўмитасининг қарорига асосан амалга оширилади. Имтиёзли фоизларни қўллашда кредит қўмитаси қарорининг негизи амалдаги меъёрий ҳужжатлар ёки қарздорнинг яхши кредит тарихи, шунингдек, давлат аҳамияти даражасига қараб олинishi мумкин.

Кредит фоизининг тўловига имтиёзли ойлари бериш орқали қарздорларни рағбатлантириш мумкин. Фоиз графигига имтиёзлар берилиши амалиётда асосий тўловлар билан биргаликда амалга оширилади. Бироқ фоиз тўловига ортиқча имтиёзли ойларнинг берилиши банк даромадининг кескин пасайишига олиб келади. Қарздор ойлик фоиз тўловига йўналтирадиган суммани асосий қарзга ўтказиш орқали

Кредит шартномаси имзолангунга қадар ушбу имтиёзлар амалдаги тартибга асосан кредит шартномасига киритилади. Бироқ кредит шартномаси имзолангандан кейинги ҳар қандай имтиёз «Тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби»га кўра таснифланади.

банкка тўланадиган фоиз тўловларидан тежаш имконини яратади. Натижада белгиланган фоиз суммасини тўлашдан бош тортиш ёки тўланмаслик каби ҳолатлар юзага келади.

Кредит шартномасининг қарздор мажбуриятлари қисмида кредит графигининг киритилиши уни юридик жиҳатдан асослайди. Ўз навбатида, очик линияли кредитларда графигини мониторинг қилиши ва унга графигидан имтиёзли ойлари беришининг имкони баъзи ҳолларда чекланган. Кредит фоизининг қайтариш графигига имтиёзли ойлари берилиши айнан қарздор билан кредитор ўртасида тузилган шартномада кўрсатилиши мақсадга мувофиқ. Кредитнинг имтиёзли ойлари сони кредит муддатидаги ойлари сонидан ошмаслиги, аксинча, ундан камда бир ой муддатда фарқ қилиши шарт. Чунки кредитдан фойдаланиш

даврига мос равишда тўлиқ имтиёз берилиши мантиқан асоссиздир.

Қарз олувчи томонидан Ўзбекистон Республикаси валюта биржасига конвертация учун йўналтирилган кредит маблағлари бўйича фоизларни ҳисоблаш сотиб олинган хорижий валюта қарз олувчининг махсус валюта ҳисоб рақамига ўтказилган кундан бошлаб амалга оширилади. Конвертация учун йўналтирилган миллий валютадаги кредит маблағлари қарз олувчининг ихтиёрига кўра, кредит шартномасига зид бўлмаган мақсадларга қайта йўналтирилган ҳолларда, мазкур кредит маблағлари бўйича фоизларни ҳисоблаш кредит маблағлари ўтказилган кундан бошлаб амалга оширилади.

Таъминотсиз кредит маблағларини ажратиш орқали қарздорга ишончли кредитлашни амалга ошириш мумкин. Ишончли кредитлаш қарздорга берилган имтиёз сифатида тушунилади. Ишончли кредит олиш қарздор яхши кредит тарихига эга бўлиши шарт. Чунки қарздор навбатдаги кредит маблағларини олгунга қадар олдинги кредит мажбуриятларини ўз вақтида бажарганлиги ва банк кредит қўмитасининг хулосаси билан асослантирилиши шарт.

Кредит суммасини очик линияли тарзда ажратиш кредит шартномасида кўрсатилиши шарт. Кредит шартномаси суммасидан ошмаган миқдордан тақоран кредитлаш тизими очик линияли кредитларнинг меъёрини белгилайди. Очик линияли кредитда асосий қарзнинг сўндирилган қисмига тенг миқдорда қайта кредит маблағи ажратилади. Очик линияли кредитлашнинг муҳимлиги шундаки, қарздор ўзига пул маблағини керак бўлган вақтда олиши, шунингдек, маблағ зарур бўлмаган даврда эса кредитни сўндириб туриши мумкин бўлади. Очик кредит линияли кредит шартномаларда фоиз қарздорлигини капи-

тализация қилинмаслиги мантиқан мақсадга мувофиқдир.

Қарздорга бериладиган имтиёзлардан яна бири шуки, қарздорнинг кредит асосий қарзининг ундирилган қисмига нисбатан гаров мулкларини гаровдан чиқариш имконининг берилишидир. Қарздор бу орқали янги режалаштирилган кредит шартномаси учун таъминотни таъминлашга эришади. Бу орқали банк тизимида қўшимча кредитлашнинг, яъни банкларнинг қўшимча активларини жойлаштириш имконияти яратилади. Ёки таъминот объектини сотиш орқали қарздорлар фаолиятига сармоя сифатида фойдаланишлари мумкин бўлади.

Собир ЮНУСОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки
Кредит ахбороти миллий
институтини шўъба мудири.

«XALQ SUGURTA» МЧЖ СКнинг тўловга қобилиятлилиқ рейтинги янгиланди

«Ahbor-Reyting» рейтинг агентлиги 2016 йил якуни бўйича рейтинг мониторинги натижаларига кўра, «барқарор» прогнози билан «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКга миллий шкалада берилган «uzA+» даражасидаги тўловга қобилиятлилиқ рейтингини янгиланди.

«XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКга «uzA+» даражасидаги рейтинг баҳосининг берилиши суғурта компаниясининг тўловга қобилиятлилиқ даражаси юқори экани ва барқарор истиқболга эга эканлигини англатади. Мазкур рейтинг баҳоси ўз мажбуриятлари ва суғурта полислари соҳибларининг талабларини тўлиқ ҳамда ўз вақтида адо этиш салоҳияти юқори бўлган суғурта компанияларига берилади.

«XALQ SUG'URTA» МЧЖ СК 2011 йилда ташкил этилган бўлиб, жисмоний ва юридик шахсларга суғурта хизматларини кўрсатиб келади. Компания Акциядорлик тижорат Халқ банкининг юз фоизлик шўба корхонаси ҳисобланади. Суғурта компаниясининг устувор мақсадларидан бири Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан мажбурий суғурта турини татбиқ этишга рухсат берувчи лицензияга эга бўлиш саналади.

№	Кўрсаткич номланиши	2016 йил 1 январь ҳолатига кўра	2017 йил 1 январь ҳолатига кўра	Ўзгариш (фоизда)
1.	Устав капитали (минг сўмда)	4 990 069	5 874 909	117,7
2.	Компания активлари (минг сўмда)	18 985 521	25 635 342	134,6
3.	Инвестицион қўйилмалар (минг сўмда)	17 574 814	23 799 228	135,4
4.	Суғурта мукофотлари тушуми ҳажми (минг сўмда)	10 077 154	13 048 325	128,1
5.	Тўланган суғурта қопламалари (минг сўмда)	2 187 057	2 197 377	100,9
6.	Суғурта захиралари (минг сўмда)	11 242 257	15 343 326	136,5
7.	Соф фойда (минг сўмда)	1 514 803	2 117 357	139,8

Гарчи миллий суғурта хизматлари бозорига фаолият юритганига кўп вақт бўлмаган бўлсада, бугунги кунда «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СК маҳаллий суғуртачилар орасида муносиб ўринни эгаллаб келмоқда. Хусусан, нисбатан қисқа вақт оралиғида «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СК ўз фаолиятида асосий кўрсаткичларга эришиш борасида айрим катта тажрибага эга маҳаллий суғурта компанияларидан ҳам илдамлаб кетди. Таъкидлаш лозим, ҳисобот даврида «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКнинг молиявий кўрсаткичлари бозор бўйича ўрта ҳисобда нисбатан юқори суръатларда ўсгани қайд этилди. Бу билан компания суғурта бозоридagi ўрнини янада мустаҳкамлашга эришди. «Ahbor-Reyting» рейтинг агентлиги маълум қилишича, компания томонидан кенг тармоқли суғурта хизматларининг кўрсатилиши

яқин истиқболда «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКнинг маҳаллий суғурта бозоридagi ўрнини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади. Қайд этиш ўринли, йилдан-йилга суғурта компаниянинг бизнес кўлами барқарор суръатларда кенгайиб бормоқда. Кенг тармоқли суғурта хизматларининг кўрсатилиши суғурта ланувчиларнинг суғурта мукофотларига ўз вақтида эга бўлиш борасидаги талабини тез ҳамда кечиктирилмас тартибга солиш имконини бермоқда.

2017 йил 1 январь ҳолатига кўра, компаниянинг молиявий кўрсаткичлари куйидаги параметрларга эга бўлди:

Ялпи суғурта мукофотларининг ҳажми 13 048 325 минг сўмга етди, яъни ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 128,1 фоиз ортди. 2016 йилнинг аввалига нисбатан компаниянинг активлари 6 649 821 минг сўмга кўпайди ва 25 635 342 минг сўмга тенг бўлди. Бу эса ўтган йилнинг

мос даврига нисбатан 134,6 фоиз ортганини билдиради. Компаниянинг устав капиталли 2016 йил аввалига нисбатан 884 840 минг сўмга ўсди ва 5 874 909 минг сўм (2,185 млн. евро)га етди. Демак, бу билан ўтган йилнинг тегишли даврига нисбатан 117,7 фоиз кўп кўрсаткичга эришилди. Соф фойда ҳажми эса 2 117 357 минг сўмга етди, яъни ўтган йилнинг тегишли даврига нисбатан 139,8 фоиз ортди. Компания устав капиталлининг рентабеллик даражаси 36,0 фоизни ташкил қилди.

Самара ишлаб чиқилган инвестицион сиёсат «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКга 2016 йил якуни бўйича ўзининг инвестицион фаолиятида юқори даромад ҳажмига эга бўлишга сабаб бўлди. Шундай қилиб, 2016 йил якуни бўйича «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКнинг инвестицион фаолиятдан олган даромади 2015 йил якунига нисбатан

106,8 фоиз ортди.

«Ahbor-Reyting» рейтинг агентлиги «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКнинг инвестицион фаолиятини ижобий баҳолади. Хусусан, 2017 йил 1 январь ҳолатига кўра, компаниянинг инвестицион қўйилмаси умумий ҳажми 23 799 228 минг сўмни ташкил этди. Бу эса 2016 йил бошига нисбатан 6 224 414 минг сўм ёки 135,4 фоизга зиёд кўрсаткич демакдир. Таъкидлаш жоиз, «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СК инвестицияларининг умумий ҳажми 2016 йил якунида суғурта компаниялари жами активларининг 92,8 фоизига тенг бўлди. Депозит қўйилмалар сифатида жойлаштирилган маблағлар 15 900 000 минг сўмга ёки инвестициялар умумий ҳажмида уларнинг улуши 66,8 фоизга етди.

Депозит сертификатлари йўналтирилган инвестицион қўйилмалар ҳажми 5 550 000 минг сўмга, инвестициялар умумий ҳажмидаги улуши 23,3 фоизга етди. Акцияларга йўналтирилган инвестицион қўйилмалар ҳажми 2 349 228 минг сўмни ёки инвестициялар умумий ҳажмининг 9,9 фоизига тенг маблағларни ташкил этди. Инвестицион портфелнинг мавжуд тузилмаси шунинг кўрсатадики, «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СК ўз маблағларини асосан ликвидли активлар, яъни банк депозитлари, депозитли сертификатлар ва банклар акцияларига йўналтирган. Шу боис яқин келажақда «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКнинг инвестицион портфелига оид самарали қўйилмалардан кўзланган мақсад инвестициялар бўйича даромадлиқ кўрсаткичи мустаҳкамланиши билан боғлиқ бўлади.

«Ahbor-Reyting» ПАнинг фикрига кўра, «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКнинг бошқа суғурта компанияларидан афзаллиги хизмат кўрсатиш сифатида ишчи ва ҳар бир миқдорнинг эҳтиёжларига нисбатан индивидуал ёндашувнинг жорий этилишига қаратилаётган эътиборда намоён бўлади.

Ўз зиммасидаги молиявий мажбуриятларни тўлиқ адо этиш, шунингдек, миқдорларнинг ишончини оқлаш борасидаги фаолияти туфайли миқдорлар «XALQ SUG'URTA» МЧЖ СКни масъулиятли ва ишончли ҳамкор сифатида қабул қилаётгани эътиборга лойиқдир.

Кредитлар қайтмаслиги хавфини суғурталашнинг янги механизми

Мамлакатимизда аҳоли бандлигини таъминлаш ҳамда даромадларини кўпайтириши мақсадида деҳқон хўжаликлари ва аҳоли томорқаси учун ажратилган ер майдонларидан янада самарали фойдаланиш, озик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва уларни экспорт қилиш ҳажмларини кечкин ошириш юзасидан тегишли вазирлик ва идоралар томонидан чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Шу муносабат билан «Ўзбекинвест» экспорт-импорт миллий суғурта компанияси Ўзбекистон Суғурта бозори профессионал иштирокчилари уюшмаси билан ҳамкорликда деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер участкалари эгаларига ажратиладиган кредитларнинг қайтмаслик хавфини суғурта қилиш бўйича «Кредитни суғурталаш» шартномаси намунасини ишлаб чиқди.

– Юртимизда аграр соҳада амалга оширилаётган ислохотлар натижасида қишлоқ хўжалиги ва чорвачилиқ маҳсулотлари ҳажми ортиши қишлоқ аҳолисининг иш билан таъминланиши ва ички бозорда қишлоқ хўжалиқ маҳсулотлари арзонлашувига хизмат қилмоқда, – дейди «Ўзбекинвест» ЭИМСК Худудларни ривожлантириш, суғурта маркетинги ва реклама департаменти бош менежери Сайфулло Мирзоев. – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил 4 мартдаги «Деҳқон хўжаликлари ва аҳолининг томорқа ерларидан самарали фойдаланиш, сувга чидамли, экспортбоп дарахт плантацияларини ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 119-сонли қарори ушбу соҳани янада ривожлантиришда навбатдаги муҳим қадам бўлди.

Ҳужжатга мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Ўзбекистон суғурта бозори профессионал иштирокчилари уюшмаси, суғурта ташкилотлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари учун 2017-2019 йилларда мўлжалланган чора-тад-

бирлар белгилаб берилди. «Кредитни суғурталаш» янги суғурта шартномаси намунаси ушбу қарор ижроси доирасида жорий этилиб, унда деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер участкалари эгаларига ажратиладиган кредитларнинг қайтмаслик хавфини суғурта қилиш бўйича хизматлар тақлиф этилмоқда.

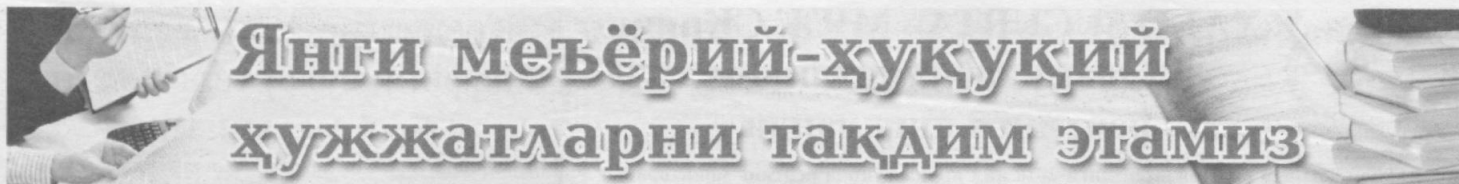
Янги суғурта хизмати тури бўйича деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер участкалари эгаларига тижорат банклари томонидан берилаётган кредитлар гаров таъминоти ёки кафилик мавжуд бўлмаганда «Ўзбекинвест» компанияси ажратилаётган кредит суммасининг 80 фоизидан ошмаган миқдорига суғурталашни амалга оширади.

Бунда суғурта қопламаси суғурталанувчига кредит шартномасида кўрсатилган шартлар ва муддатларда кредит олувчи кредитни қайтариш тўловларини ўз вақтида бажармаган тақдирда, унинг узоқ муддат тўланмаслиги натижасида етказилган зарар (суғурта суммаси) доирасида тўлаб берилди.

Ушбу суғурта тури бўйича қатор суғурта компаниялари ўртасида суғурта шерикчилиги ташкил этилди. Унга кўра, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер участкалари эгаларига зарар етганда улар томонидан тегишли ҳужжатлар асосан (суғурта шартномасини тузган) суғурта ташкилотига тақдим этилади.

Суғурта ҳодисаси юз бергандан сўнг 5 календарь иш куни ичида суғурталовчи томонидан товон миқдори кўрсатилган суғурта ҳодисаси тўғрисида далолатнома тузилиб, шерикчилик бўйича унинг аъзоларига суғурта қопламасини тўлаш учун ахборот берилди.

Наргауз АҲМЕДОВА.

Янги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни тақдим этамиз

Битирувчилар бўйича ЯИТ икки барабар пасайтирилади

Ҳужжатнинг мақсади – бандлик соҳасида давлат сиёсатини янада такомиллаштириш, банд бўлмаган аҳолини, айниқса, ёшларни ишга жойлаштириш бўйича чора-тадбирлар самарадорлигини ошириш, меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва меҳнат муҳофазасини кучайтириш, аҳоли бандлигини таъминлаш бўйича мувофиқлаштирилган самарали ишларни амалга оширишда давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий ижро ҳокимияти органларининг масъулиятини тубдан кучайтириш.

Бунинг учун Меҳнат вазирлиги Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги этиб қайта ташкил этилди, вазирлик ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг вазифалари ва фаолият йўналишлари белгиланди.

Қуйидагилар янги нормалар бўлди:

- 2018 йилнинг 1 январидан бошлаб касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва олий таълим муассасаларининг биринчи марта ишга жойлашган битирувчилари иш ҳақидан олинган даромадларидан ягона ижтимоий тўловнинг ўрнатилган ставкасини, таълим муассасасини тамомлаган кундан бошлаб 3 йилдан ортиқ

Президентимиз томонидан «Бандлик соҳасида давлат сиёсатини янада такомиллаштириш ва меҳнат органлари фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармон имзоланди.

вақт ўтмаганлик шарт билан, уларни ишга жойлашганликларидан кейинги 1 йил ичида 50 фоизга, 2-чи ва 3-чи йил давомида 25 фоизга, бюджет ташкилотлари, монополист ташкилотлар, устав жамғармасида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиздан ортиқ бўлган ташкилотларга ишга жойлашганлар бундан мустасно бўлган ҳолда, камайтириш;

- ходимларнинг иш жойи ва давлат ижтимоий сугуртасига тўлов қилган даври бўйича рўйхатга олишнинг «электрон меҳнат дафтери» тизимини жорий этиш, 2019 йилнинг 1 январидан бошлаб биринчи марта ишга жойлаштирилган ходимларга қозғош шаклидаги меҳнат дафтарчалари берилишини тўхтатиш ва меҳнат дафтарчаларидаги ёзувларни солиқ тўловчининг индивидуал рақами (СТИР) ва фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия тўлови бўйича индивидуал рақами (ПТИР) асосида, ходимнинг иш жойи ва Молия вазирлиги ҳузуридаги Бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига тўловлар амалга оширилган даври бўйича ҳисобга олиш билан

босқичма-босқич алмаштириб бориш;

- 2018 йилнинг 1 январидан бошлаб касб-ҳунар коллежлари, академик лицейларнинг барча ўқувчиларини, уларнинг ҳар бирига солиқ тўловчининг индивидуал рақами берилган ва электрон рақамли имзо (ЭРИ) ни тегишли тўловни ундирмасдан берган ҳолда, солиқ тўловчи сифатида давлат солиқ органларида рўйхатга қўйиш;

- 2018 йилнинг 1 январидан бошлаб нодавлат ташкилотларга фуқароларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ишга жойлаштириш соҳасида пуллик, улар томонидан фуқароларни хоризда ишга жойлаштириш фаолияти амалга ошириладиган ҳолларда эса ўрнатилган тартибда бериладиган лицензия асосида хизматлар кўрсатиш ҳуқуқини бериш;

- микрофирмалар, кичик корхоналар ва фермер ҳўжалиқларига, тегишли таълим муассасасини тамомлаган даврдан бошлаб уч йил ичида биринчи марта ишга қираётган олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларининг битирув-

чилари билан тузиладиган меҳнат шартномаларидан ташқари, ходимларнинг розилигини олган ҳолда, муайян муддатли меҳнат шартномалари, жумладан, вақтинчалик бир марталик ишларни бажаришга (муддатли меҳнат шартномалари) тузишга рухсат бериш;

- туман (шаҳар) бандликка кўмаклашиш марказларини сақлаб туриш харажатларини, 2018 йилнинг 1 январидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ҳисобидан молиялаштириш, натижада Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармасининг бўшайдиган маблағларини ишсизларнинг касб-ҳунарга тайёрлаш ва қайта тайёрлашни ташкил этишга, ишсиз фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва меҳнат органларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича чораларни амалга оширишга йўналтириш;

- Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигида иш ташкил этишининг барча давлат хизматларини тўлиқ ҳажмда қайта қўриб чиқиш (реинжиниринг), ишга танлов асосида қабул қилиш, «яго-

на дарча» тамойилида давлат хизматлари кўрсатиш, меҳнат органлари томонидан кўрсатиладиган хизматлардан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш, меҳнатга ҳақ тўлашнинг замонавий рағбатлантирувчи услубларини қўллаган ҳолда, самарадорликнинг асосий кўрсаткичлари (KPI) асосида ходимлар меҳнатининг сифати ва самарадорлигини баҳолашнинг илғор шакллари жорий этиш.

Идора ҳузурида Жамоат ишлари жамғармаси ташкил этилди. Жамғарма вақтинчалик банд бўлмаган аҳолининг йирик инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда, йўл ва уй-жой коммунал инфратузилмаси объектиларини қуришда, таъмирлаш ва реконструкция қилишда, шаҳар ва туманларни ободонлаштиришда, мавсумий қишлоқ ҳўжалиги ишларида иштирок этишини молиялаштирилади.

Республиканинг тегишли вазирлик ва идораларига Вазирлар Маҳкамасига аҳолининг ташқи меҳнат миграциясини ташкил этиш тизимини ҳамда Аҳоли ташқи меҳнат миграцияси агентлиги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича аниқ тақлифлар киритиш топширилди.

Ташлаб қўйилган корхоналарни тугатиш тезроқ амалга оширилади

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 18 майдаги 293-сонли қарори билан Молия-ҳўжалик фаолиятини амалга оширмаётган ва қонунчиликда белгиланган муддатларда ўзларининг устав жамғармаларини шакллантирмаган корхоналарни тугатиш тартиби тўғрисида низомга тузатишлар киритилди.

Аввало, низомнинг қоидалари қуйидагиларни тугатишда қўлланмаслиги мустаҳкамланди:

- банклар ва кредит бюрolari;
- давлат органлари, ННТ, шу жумладан, юридик шахс ҳисобланадиган уларнинг алоҳида бўлинмалари (ваколатхона ва филиаллари), шунингдек, халқаро ва чет эл ННТ ваколатхоналари ва филиаллари;
- суд томонидан банкрот деб эълон қилинган ташкилотлар.

Умуман олганда, мазкур ҳолатда тугатиш тартиботлари тезроқ ўтказилади. Бунга айрим босқичларда муддатларни қисқартириш ва тартибга солиш ёрдам беради:

- солиқ органлари томонидан банкдан тегишли маълумотлар олингандан кейин бир ҳафта муддатда (илгари – икки ҳафта) молия-ҳўжалик фаолиятини охириги 6 ой мобайнида амалга оширмаётган корхоналарни (банк ҳисобварақлари бўйича уч

ой мобайнида операцияларни ўтказмаган савдо, савдо-воситачи корхоналарни) аниқлаш;

- банклар томонидан корхонанинг пул маблағларини ягона миллий ва валюта ҳисобварақларида жамлаш ҳамда махсус комиссияга тугатиш ҳисобварағида қолдиқни кўрсатган ҳолда маълумот бериш – тегишли топшириқ олингандан кейин бир ҳафта муддатда (илгари тартибга солилмаган).

- корхонанинг туман Бандликка кўмаклашиш марказлари, хизмат кўрсатувчи банклар, статистика, солиқ органлари томонидан ҳисобдан чиқарилиши – 1 иш кунни мобайнида (илгари – 3 кун).

Бундан ташқари, тугатилаётган корхона-ни юридик шахсларнинг давлат реестридан чиқариш тўғрисидаги аризага илова қилинадиган ҳужжатлар рўйхатига тузатишлар, шунингдек, айрим бошқа ўзгартиришлар киритилди.

Ким валюта тушумини сотиши керак эмас

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 17 майдаги 290-сонли қарори билан Ҳўжалик юритувчи субъектлар томонидан хорижий валютадаги тушумни мажбурий сотиш тартибига қўшимчалар киритилди.

Киритилган тузатишлар билан ҳужжат илгари қабул қилинган ҳужжатларга мувофиқлаштирилди. Натижада валюта тушуми қисмида мажбурий сотишдан озод қилинадиган тушумлар рўйхати кенгайтирилди. Эслатиб ўтамоқчи, уларга қуйидагилар ҳам қиради:

- Туроператорларга улар кўрсатган туристик хизматлардан келиб тушган валюта (мазкур қоида 2017 йилдан бошлаб амал қилмоқда);

- Тўқимачилик ва тикув-трикотаж тармоқлари ноозиқовкат истеъмол товарлари экспортдан олинган валюта. Эслатиб ўтамоқчи, жами бундай товарларнинг 7 тури мавжуд: тайёр (пахтадан, аралаш ва шойи (атласдан ташқари) матолар, тайёр тикув буюмлари ва кийимлар, бош кийимлари (миллий бош кийимларидан ташқари), пайпоқ маҳсулотлари, шунингдек, тўқимачилик галантереяси;

- Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида рўйхатдан ўтган ва фаолият юритаётган юридик шахсларнинг ўзи ишлаб чиқарган саноат маҳсулотлари экспортдан олинган валюта, бундан айрим хомашё товарлари мустасно.

БАНКЛАР ВА МОБИЛЬ ОПЕРАТОРЛАР ҲАМКОРЛИГИНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Бирорта филиалга эга бўлмаган банкларнинг мавжудлиги ва уларнинг капитал ва айланмаси тобора ўсиб бораётгани банкнинг чакана хизмати ривожланишининг янгича назарияси юзга келишини англатади. Халқаро таҳлилчиларнинг таъкидлашича, мазкур жараён банк хизмати борган сари рақамли интернет майдонига «кўчиб» бориши ва биринчи навбатда мижозларнинг исталган жой ва вақтда хизматга эга бўлишига доир истакларини амалга ошириш билан боғлиқ ҳолда ўзгармоқда.

Таъқиқотлар натижаларига кўра, 2016 йил давомида британияликлар банкларга 427 млн. маротаба ташриф буюрган бўлса, 895 млн. маротаба банк иловаларидан фойдаланишган. Бу эса ундан аввалги йилга нисбатан икки карра кўп кўрсаткичдир.

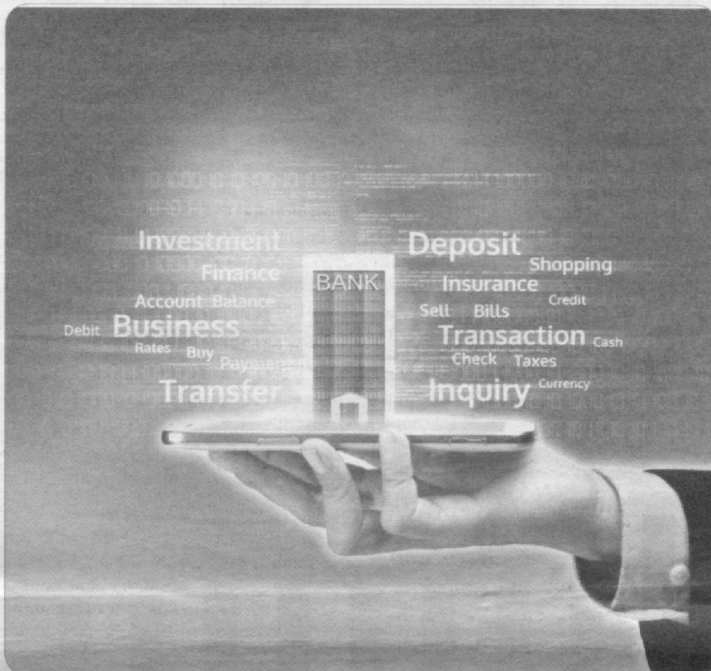
Хорижлик таҳлилчилар 2020 йилга бориб мижозларнинг банкларга ташрифи 286 млн.тага етиб, иловалардан фойдаланиш сони эса саккиз баробар кўп, яъни 23 млрд. маротабага тўғри келишини башорат қилмоқда. Шунингдек, экспертлар келаси 10 йил орасида амалга оширилган тўловлардан тушадиган банк даромадлари кескин қисқаришини тахмин қилмоқда. Бунинг асосий сабаби молиявий техник компаниялар фаолияти шиддат билан ривожланишида, деб ҳисобланмоқда.

Ахборот ва мобиль технологиялар тез суръатларда ривожланаётган бугунги даврда замонавий банк тизимидан салмоқли ўзгаришларни амалга ошириш, айниқса, чакана хизматларни тақдим этиш соҳасида ўзгаришларни жорий этишни тақозо этмоқда. Янги ахборот технологияларини соҳада самарали қўллаш замонавий оммавий банк тизими ривожланишининг муҳим омилга айланиб улгурди. Сифатли интернет ва мобиль банкинг хизматлари, қўшимча молиявий воситалар исталган вақт ва маконда «ҳамёндаги» банк хизматидан фойдаланиш имкониятининг мавжудлиги банк институти билан ҳамкорлик ўрнатишга замин яратмоқда.

Ўз навбатида, банклар ўртасида соғлом рақобат муҳити кучайишида савдо ва хизматлар каналининг сифати ҳам муҳим ўрин тутади. Янги ва замонавий банклар технологик ёки рақамли шаклда фаолият юритишни бошлади. Рақамли банк – бу мижозлар мавжуд канал ва тармоқларда ўз фаолиятини юритган банк ҳисобланади.

Замонавий рақамли технологиялар

Кейинги йилларда банкларнинг кенг тармоқли филиаллари мавжудлиги чакана бизнеслари ривожидан далолат ҳисобланар эди. Бироқ ушбу назария бугунги кунда мутлақ ўзгача аҳамият касб этмоқда. Мисол учун, «National Community Reinvestment Coalition» берган маълумотларга кўра, 2008 йилдан то 2016 йилга қадар АҚШда 6 минг банк бўлимлари фаолияти тугатилган. Буюк Британияда эса сўнгги икки йилда мингга яқин молиявий муассасалар ўз ишини тўхтатди.

мижоз, унинг эҳтиёжини аниқлаш ва истагини рўёбга чиқариш имконини беради. Бу борада кўп банклар мобиль операторлар билан яқиндан ҳамкорлик ўрнатиб келади. Бундай ҳамкорлик натижасида банклар ўзларининг истиқболли мижозларига яқинлашади ва уларнинг эҳтиёжларини аниқлайди. Ҳамкорлик натижаси ўлароқ, мижозни таҳлил қилади, унинг муаммоси, одатлари ва таклифларини ўрганиб чиқади.

Аксарият хорижий банклар мобиль операторлар билан ҳамкорликда қатор қўшма маҳсулотларни ишлаб чиқаради. Ушбу маҳсулотлар банк ва мижоз ўртасидаги муносабатни яқинлаштиради.

Мобиль операторларнинг асосий кучи шундаки, улар ўз фаолияти давомида банкларнинг истиқболдаги мижозлари билан доимо бирга ишлайди ва бир пайтнинг ўзида ўзи ва

банкларнинг манфаати йўлида хизмат қилувчи дилерлар сифатида ишлаши мумкин.

Мобиль операторлар банк бўлмасида, мижозларга кенг қўламли молиявий хизматларни таклиф этувчи муассасага айланаётгани кузатилмоқда. Мобиль операторлар таклиф этаётган асосий хизматлар – бу асосан пулларни кўчириш, хизматларга тўловларни амалга ошириш, шунингдек, банк карталарини тақдим этиш (кобренд ёки white label) сингарилардир. Замонавий мобиль технологиялар ёрдамида банклар ўз маҳсулотларини қийинчликларсиз мижозларга тақдим этиши мумкин.

Бугунги кунда Ўзбекистонда мобиль тўловлар ва мобиль банкинг сингари хизматлар тобора илгарилаб кетмоқда. Мисол учун, «Stolik» номли оммабоп илова ёрдамида мобиль тўловларни депозитлар орқали амал-

га ошириш имкони мавжуд. Шунингдек, «Click», «UzCard», «Payme» сингари тизимлар бугунги кунда мобиль телефон орқали ишлайдиган бир қатор хизматларни тақдим этмоқда. Мамлакатимиздаги банклар мазкур жараёнда фаол иштирок этиб, мазкур тўлов тизимлари орқали ўзларининг уникал маҳсулотларини таклиф этмоқда: мuddатли депозитлар, қисқа мuddатли кредитлар ва овердрафтлар шулар жумласидандир.

Ўзбекистонда мобиль алоқа билан камраб олиниш даражаси 64,28 фоизга тенг, яъни мобиль операторларнинг маҳаллий банклар билан истиқболли ҳамкорлик ўрнатиши учун салоҳияти етарли даражада.

Янги авлод вакилларининг аксарияти рақамли гаджетлар билан вояга етган сир эмас. Шу боис улар бошқа хизматлар сингари молиявий хизматларга интернет орқали эга бўлишни истади. Банклар эса ушбу ҳолатдан унумли фойдаланиши ва мобиль операторлар билан ҳамкорликда ўз хизматларини тақдим этиши мумкин.

Банк ва мобиль операторларга яқиндан ҳамкорлик ўрнатишга ёрдам берувчи механизм «Near field communication» (NFC) технологиясида мавжуд.

NFC – кичик радиусли ҳаракатларга оид маълумотларни симсиз узатувчи технология ҳисобланиб, 10 сантиметрлик масофада турган қурилмалар орқали маълумот алмашиниш имконини беради.

Технология тараққиётининг мобиль оператор ва банклар фаолиятига таъсири ҳақида сўз юритилганда, улар бир-бирини тўлдириши ва орадаги чегара йўқолиб бораётганини таъкидлаш лозим. Мобиль операторлар банк бизнесига, банклар эса мобиль операторлар бизнесига кириб бормоқда. Технологик янгиланишлар даврида ишбилармонларнинг фаолияти ҳамкорликда ривожланиши кузатилмоқда.

Хулоса ўрнида таъкидлашни истардик, банкларнинг мобиль операторлар билан ҳамкорлиги ҳар иккала томон иштирокчиларига кўплаб фойда келтириши турган гап. Айниқса, фаол ривожланиб бораётган маҳаллий бозоримизда банклар ва мобиль операторларнинг бу борадаги салоҳияти етарли даражада эканлиги ушбу ҳамкорликни янги босқичга олиб чиқишига ишончимиз комил.

Дилафрўз МУХТОРОВА.

Халқаро пластик карталар бўйича янги тариф

«Ипак йўли» акциядорлик инновация тижорат банки ўз мижозларига халқаро карталарга хизмат кўрсатиш бўйича тарифларга ўзгартиришлар киритилганлигини маълум қилди.

Унга кўра, «Ипак йўли» АИТБ 2008 йилдан АИТБ банкоматларидан «Visa» ва «UnionPay» халқаро карталари орқали нақд пул ечиш ушбу банк карталаридан фойдаланувчилар учун бепул.

Бошқа банк карталари орқали эса, ечилган пул маблағининг 2 фоизи миқдоридан амалга оширилади.

Қайд этиб ўтамыз, «Ипак

йўли» АИТБ 2008 йилдан «VISA International» тўлов тизимининг принципиал аъзоси (2006 йилдан ҳамкор аъзо мақомига эга бўлган), 2012 йилдан эса, «UnionPay International» тўлов тизимининг расмий асосчи-аъзоси ҳисобланади (2008 йилдан принципиал аъзоси мақомига эга).

Ҳозирги кунда банк мижозлари учун кенг доирадаги халқаро карталар – «VISA Classic», «VISA Gold», «VISA Platinum», «UnionPay Classic» ва «UnionPay Gold» каби маҳсулотларни тақдим этиб келмоқда.

Бундан ташқари, муассаса республикадаги бошқа тижорат банкларига «VISA» ва «UnionPay» халқаро карталари эмиссияси ва эквайринги бўйича процессинг хизматларини ҳам кўрсатади.

Эъзоз КАМОЛОВА.

Корпоратив қимматли қоғозлар бозори

Қимматли қоғозлар бозори инфратузилмаси. 2017 йил 1 апрель ҳолатига кўра, Ўзбекистонда қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга оширишга доир 128 лицензияга эга бўлган 76 юридик шахс қайд этилган. Ўтган йилнинг шу даври билан қиёслаганда, амалдаги лицензиялар сони 1,5 фоиз кўпайган. «INTELKOMPASS» ХК берган битта лицензия (трансфер агентнинг фаолиятига) амал қилиши тугатилди.

2017 йил 1 апрель ҳолатига кўра, қимматли қоғозлар бозори мутахассислари амалдаги малака аттестатларининг умумий сони 198 бирликни ташкил этди, шу жумладан, I тоифадагилари 51 бирлик ва II тоифадагилари 147 бирлик. Шу билан бирга, 2017 йил I чорагида, 2015-2016 йилларнинг шу даври билан қиёслаганда, малака аттестатларига эга бўлган мутахассислар умумий сонининг камайиш тамойили (267 бирликдан 198 бирликка) кузатилди.

Акциядорлик жамиятлари (АЖ). 2017 йил I чорагида акциядорлик жамиятларининг сони камайган ҳолда улар жами устав капитали ҳажмининг кўпайиш тамойили давом эттирилди. Агар 2015 йил 1 апрель ҳолатига кўра, бозорда жами устав капитали 12 889,3 млрд. сўм бўлган 1069 АЖ мавжуд бўлса, 2017 йил 1 апрель ҳолатига кўра, республикадаги АЖлар сони 630 бирликни ташкил этди, уларнинг жами устав капитали эса 17 605,8 млрд. сўмга етди (36,6 фоиз ўсиш).

АЖларнинг умумий сони ўтган йилнинг I чораги билан қиёслаганда, асосан ночор АЖларни тугатиш ва қайта ташкил этиш ҳисобига 372 АЖга қискарди. Шу билан бирга, акциялар эмиссияси ҳажмлари кескин пасайди, бу эса Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 28 апрелдаги «Иқтисодийта хусусий мулкнинг улуши ва аҳамиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-2340-сонли Қарорини бажариш билан боғлиқ, унда давлат улушини сотиш, ҳўжалик бирлашмаларининг устав капиталига бериш йўли билан, шунингдек, жамиятлар томонидан қўшимча акцияларни чиқариш ва жойлаштириш йўли билан акциядорлик жамиятларидаги давлат улушини тубдан қисқартириш назарда тутилган.

АЖларнинг асосий миқдори «Ўзпактасаноатэкспорт» ХК (117), «Ўзбекнефтгаз» МХК (52) ва «Ўзбекэнерго» АЖ (44) тизимларига тўғри келади.

Эмиссион қимматли қоғозлар чиқарилишларини давлат рўйхатдан ўтказиши. 2017 йил 1 апрель ҳолатига биноан, Эмиссион қимматли қоғозлар чиқарилишларининг ягона давлат реестрига кўра, акциялар амалдаги чиқарилишларининг умумий ҳажми номинал қиймати бўйича 52,4 трлн. сўмни ташкил этди.

Амалдаги акциялар чиқарилишнинг умумий ҳажми номинал қиймат бўйича 31,4 трлн. сўмни ташкил этди, бу эса 2016 йил 1 апрель

ҳолатига нисбатан 13,8 трлн. сўм (1,8 баравар) кўпдир.

Қимматли қоғозларнинг марказий депозитарийси маълумотларига биноан, 2017 йил 1 апрель ҳолатига кўра, республикадаги АЖлар сони 630 тани ташкил этди, бу эса 2016 йил охиридагига қараганда 29 АЖ кам.

2017 йил I чорагида акциялар чиқарилишлари таркиби эмиссия ҳажмлари бўйича қуйидагича:

дастлабки чиқарилишлар – 224,59 млрд. сўм;

қўшимча чиқарилишлар – 921,1 млрд. сўм, улардан:

● очик обуна – 3,82 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

● ёпиқ обуна – 917,28 млрд. сўм;

сўмга ёки 1,1 баравар кўп, шундан: бирламчи бозорда – 952,9 млрд. сўм (125 битим);

иккиламчи бозорда – 52,5 млрд. сўм (2131 битим).

Хусусан, уюштирилган бозорда акциялар билан 20,1 млрд. сўмга битимлар тузилган (530 битим).

Савдо майдончаларида акциялар ва корпоратив облигациялар билан битимлар ҳажми:

«Тошкент» РФБда – 19,9 млрд. сўм (491 битим);

«Элсис-савдо» ЭСВТда – 0,13 млрд. сўм (39 битим).

2017 йил I чораги мобайнида Қимматли қоғозларнинг марказий депозитарийси ва инвестициявий воситачилар томонидан 985,3 млрд. сўмлик акцияларга оид битимлар рўйхатдан ўтказилган (1 726 битим), шу жумладан:

бирламчи бозорда – 952,9 млрд. сўм (125 битим);

иккиламчи бозорда – 32,4 млрд. сўм (1 601 битим).

Ҳисобот даврида жисмоний шахслар иштироки билан иккиламчи бозор-

«Тошкент» РФБ 155,79 млрд. сўмлик 1 399 битим;

«Elsis-Savdo» АЖ 4,73 млрд. сўмлик 108 битим тузди.

Акциялар бозори бўйича айланмаларнинг кўпайишини корпоратив бошқариш ва иккиламчи фонд бозорини ривожлантириш соҳасида ўтказилаётган ислохотлар, хусусан, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида», «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида» ва янги тахрирдаги «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида», «Инвестицион ва ҳиссдорлик фондлари тўғрисида» қонуларининг қабул қилиниши, шунингдек:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 24 апрелдаги «Акциядорлик жамиятларида замонавий корпоратив бошқарув услубларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-4720-сонли Фармони, хусусан «Ягона дастурий-техник мажмуа» ДУК барпо этилганидан кейин;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 28 апрелдаги «Иқтисодийта хусусий мулкнинг улуши ва аҳамиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-2340-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 21 декабрдаги «Акциядорлик жамиятларига хорижий инвесторларни жалб қилиш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-2454-сонли Қарорига биноан амалга оширилди.

Хусусан, ташкил этилган кимошди савдоларида битимларни электрон тузиш ва расмийлаштиришга ўтилиши, қимматли қоғозлар чиқарилиши таомили соддалаштирилиши, шунингдек, корпоратив веб-сайтлар бўлиши талабини белгилаш йўли билан эмитентлар ва уларнинг қимматли қоғозлари тўғрисидаги ахборотдан кенг фойдалана олишга имкон берилиши, шунингдек, Корпоратив ахборот ягона порталида (openinfo.uz) ахборотни тизимли очиб бериш муносабати билан корпоратив қимматли қоғозлар билан битимларнинг ўсиши кузатиляпти.

totemiryo'llari» АЖнинг 163,9 млрд. сўм, «O'zqurilishmateriallari» АЖнинг 137,6 млрд. сўм миқдоридан акция чиқарилишлари рўйхатдан ўтказилди.

Умуман олганда, эмиссия ҳажми 1,4 трлн. сўмни ташкил этди, бу эса 2016 йил I чорагидагига нисбатан 217,76 млрд. сўм кам. 2017 йилнинг 3 ойи ичида чиқарилган акциялар сони 2016 йилнинг шу давридаги мазкур кўрсаткичдан 261,17 млрд. донга кўпдир. Натижада 2017 йил 1 апрелдаги ҳолатда жойлаштирилган ва муомалага киритилган акциялар сони 3,47 трлн. донани ташкил этди.

2017 йил 1 апрелдаги ҳолатига кўра, 101 эмитентнинг умумий суммаси 498,9 млрд. сўм бўлган корпоратив облигацияларининг жами 158 чиқарилиши (амалдаги ва бекор қилинган) рўйхатга олинган. Улардан 103 чиқарилиш сўндирилган ва 27 чиқарилиш бекор қилинган. 17 корхонанинг умумий суммаси 228,6 млрд. сўм бўлган 28 корпоратив облигация чиқарилиши муомалададир.

2017 йил I чорақда корпоратив ва инфратузилмавий облигациялар чиқарилиши амалга оширилмаган.

Қимматли қоғозлар бозори айланмаси. Акциялар ва корпоратив облигациялар бозорининг умумий айланмаси 2017 йил I чораги якунлари бўйича 1,0 трлн. сўмни ташкил этди, бу эса 2016 йилнинг шу давридагидан 101,5 млрд.

да акциялар билан битимлар ҳажми 22,3 млрд. сўмни ёки иккиламчи бозорда битимлар умумий ҳажмининг 42,4 фоизини ташкил этди.

2016 йил августи охирида Ягона дастурий-техник мажмуа дастлабки тарзда ишга туширилганидан кейин кимошди савдолари ташкилотчилари томонидан жами 160,9 млрд. сўмлик 1 507 битим рўйхатдан ўтказилди, хусусан:

Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга оширишга лицензиялар (бирлик)

Амалдаги жами лицензиялар	2015/I	2016/I	2017/I
	150	126	128

Қимматли қоғозлар бозори мутахассисларига берилган малака аттестатлари сони

Аттестатлар тоифаси	I чоракда аттестациядан ўтказиш натижалари бўйича берилган аттестатлар			01.04.2017 йилда амалда бўлган аттестатлар
	2015/I	2016/I	2017/I	
I тоифадаги аттестат	6	8	8	51
II тоифадаги аттестат	12	18	13	147
Жами:	18	26	21	198

Амалдаги аттестатлар сони

Амалдаги аттестатлар сони	2015/I		2016/I		2017/I	
	I тоифа	II тоифа	I тоифа	II тоифа	I тоифа	II тоифа
	65	202	67	195	51	147
Жами:	267	267	262	262	198	198

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 24 апрелдаги «Акциядорлик жамиятларида замонавий корпоратив бошқарув услубларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-4720-сон Фармони.

Жаҳон иқтисодиётининг ўсиш суръатига доир башорат ўзгарди

Жаҳон иқтисодиётининг ўсиш суръати тобора ортиб бормоқда. Хусусан, ИХТТ томонидан тайёрланган иқтисодий шарҳга кўра, 2018 йилда глобал ЯИМ ўсиш суръати 3,6 фоизга етиши тахмин қилинмоқда.

Ташкилот башоратига кўра, жаҳон ЯИМ ўсиши 2017 йилда 3,5 фоиз ва 2018 йилга бориб 3,6 фоизга етиши кузатилади. Бу эса аввалроқ тайёрланган башорат кўрсаткичларига нисбатан ўзгарган натижадир. Илгари ташкилот ИХТТга аъзо 35 та давлатнинг 2017 йил ва 2018 йилдаги ЯИМ ҳажми 2,1 фоизга тенг бўлишини тахмин қилган эди.

Иқтисодиёти ривожланган мамлакатлар орасида асосий ўринни Америка Қўшма Штатлари эгаллайди. Қайта кўриб чиқилган башоратдан сўнг бу мамлакатнинг ЯИМ ҳажми 2017 йилда 2,1 фоиз ва 2018 йилда 2,4 фоизга етиши тахмин қилинмоқда. Аввалги башоратда ИХТТ АҚШ ЯИМ ҳажми 2017 йилда 2,4 фоиз ва 2018 йилда 2,8 фоизга тўғри келишини маълум қилган эди.

АҚШга оид башоратнинг ўзгариши еврохудуддаги, шунингдек, Япония ва Хитойдаги истиқболнинг яхшиланиши билан боғлиқ бўлди. Еврохудудда 2017 йил ва 2018 йилда 1,8 фоизлик барқарор ўсиш даражаси тахмин қилинган. Японияда ўсиш суръати 2017 йилда 1,4 фоиз ва 2018 йилда 1 фоизга етиши мумкин.

Хитойдаги ўсиш суръати 2017 йилда 6,6 фоиз ва 2018 йилда 6,4 фоизга тушиши кутилмоқда. Айни пайтда Ҳиндистонда бу борадаги кўрсаткич жорий йилда 7,3 фоиз ва 2018 йилда 7,7 фоизга етиши тахмин қилинди. Бразилиядаги иқтисодий ўсиш 2017 йилда ижобий динамикага қайтиши ва 2018 йилда 1,6 фоизни ташкил этиши мўлжалланган.

Ташкилотнинг қайд этишича, жаҳон ЯИМ ўсиш суръати истиқболга таъсир қилувчи таваккалчиликлар орасида пул-кредит сиёсати орасидаги тафовутнинг ортиб бориши ва асосий Марказий банкларнинг фоиз ставкалари ўртасидаги фарқнинг катталиги ҳисобланади. Бу эса молиявий бозордаги нархларнинг ўзгарувчанлик даражасини оширади.

ИХТТ мамлакатларидаги ишсизлик даражаси 2016 йилда 6,3 фоизни ташкил этган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 6 фоиз, 2018 йилда эса 5,8 фоизга етиши тахмин қилинмоқда. Еврохудудда эса бу борадаги башорат 2016 йилда 10 фоиз эди. 2017 йилда 9,3 фоиз ва 2018 йилда 8,9 фоизга етиши кутилмоқда.

ЕМБ: еврохудуд иқтисодиётининг тикланиши тезроқ амалга ошиши мумкин

Европа Марказий банки еврохудуддаги иқтисодиётнинг тикланиши аввалроқ кутилганданда тезроқ амалга ошиши мумкинлигини баён этди.

Ташкилот вакилининг фикрига кўра, реал ЯИМ ҳажми 2017 йилда 1,9 фоиз ва 2018 йилда 1,8 фоиз ва 2019 йилда 1,7 фоизга етиши мумкин.

Еврохудуддаги инфляция даражаси 2017 йилда ўрта ҳисобда 1,5 фоизга тенг бўлиши кутилмоқда. Сўнг унинг улуши 2018 йилда 1,3 фоиз, 2019 йилда 1,6 фоизга етиши башорат қилинди.

ЕМБ раҳбари Марио Драги матбуот анжуманида таъкидлашича, «Еврохудуднинг истиқболдаги ўсиши билан боғлиқ таваккалчилик умумий ҳисобда мувозанатга келтирилган».

«Бир томондан, ҳозирги ижобий ўзгариш кутилганиданда кучлироқ иқтисодий ўсиш имконини кенгайтиради. Яна бошқа томондан эса глобал омиллар билан боғлиқ

таваккалчиликлар ҳанузгача сақланиб қолаётганига кўз юмиб бўлмайди», – деди у ўз нутқида.

Ривожланиш стратегияси яқинда эълон қилинади

БРИКСнинг Янги тараққиёт банки (ЯТБ) томонидан яқин беш йилда ривожланиш стратегиясининг сўнгги талқини келаси икки ёки уч ҳафта оралиғида эълон қилинади. Бу ҳақида банк президенти маълум қилди.

Апрель ойининг аввалида ЯТБ бошқарувчилари кенгаши Нью-Делида ўтказилган иккинчи йиллик йиғилишида яқин беш йил учун ривожланиш стратегиясининг «тамоил»ларини тасдиқлаган эди. Банк президенти эса стратегиянинг сўнгги талқини 1 июнга қадар овозга қўйилиши ва банкнинг расмий веб-саҳифасида эълон қилинишини айтди.

«Эҳтимол, стратегия яқин икки ёки уч ҳафта оралиғида эълон қилинар. Кечикаётганимизнинг сабаби ушбу мавзу юзасидан мунозараларимиз сони ва сифати ортишида намён бўлмоқда», – деди Батиста. У ҳозирда БРИКС фуқаролик жамиятлари ташкилотлари ва тадқиқот марказлари, сиёсий партияларнинг форумида иштирок этмоқда.

Янги тараққиёт банки БРИКСга аъзо мамлакатлар томонидан 2014 йилда ташкил этилган бўлиб, унинг асосий идораси Шанхайда жойлашган. Банк БРИКСга аъзо мамлакатлар ва бошқа ривожланаётган давлатларда барқарор ривожланиш ва инфратузилмаларга оид лойиҳаларни молиялаштириш мақсадида тузилган. 2016 йил апрель ойида ЯТБ директорлар кенгаши 1,5 млрд. АҚШ долларидан зиёд маблағни молиялаштиришни назарда тутувчи етти лойиҳани тасдиқлаган эди. Жорий йилда банк умумий қиймати 2,5-3 млрд. АҚШ долларига тенг 15 га яқин лойиҳаларни молиялаштириш ниятида.

«Santander» банки «Banco Popular»ни сотиб олади

Испаниянинг «Santander» банки «Banco Popular»ни бутунлай инқироздан олиб чиқиш мақсадида рамзий нархга, яъни 1 еврога сотиб олмақда. Бу эса молиявий инқироздан кейин ишлаб чиқилган муаммоли банклар санациясини европача механизм орқали бартаараф этиш йўлидан илк марта фойдаланилишини англатади.

Мазкур иш билан боғлиқ вазиятлар ҳақида яқиндан маълумотга эга шахсларнинг қайд этишича, бириктириш ишлари 24 соат ичида ташкил этилди ва натижада банк депозитларини тез суръатларда чиқариб юборишга эришилди. Дастлабки пайтларда банкдан 2 млрд. евро, сўнгги ҳафтада эса 18 млрд. евро маблағ чиқариб юборилди.

Муаммоли банклар санацияси янги схемасига биноан қимматли қоғозлар соҳиблари 2 млрд. евро миқдоридан зарар кўриши, акциядорлар эса барча маблағларидан мосуво бўлиши кутилмоқда.

Ҳажми бўйича Испанияда олтинчи ўринни эгаллаб келган банкни кенгайтириш мақсадида «Santander» ўз акциядорларидан 7 млрд. еврога тенг маблағ тиқишларини сўрамоқда. «Santander» вакилининг маълум қилишича, битим капиталнинг етарлилик асосий коэффицентига (СЕТ1) «бетараф» таъсир кўрсатади.

«Banco Popular» сотуви билан боғлиқ тез қабул қилинган қарор бозор иштирокчиларини ҳайратлантиришга улгурмасиданоқ Европада банк акцияларининг қиймати ошди. «Бу битим Испания ҳамда Европа манфатига хизмат қилади. Бу эса Испания молиявий тармоғига барқарорлик ва ишонччи бера олади», – де-

ди «Santander» раиси Ана Ботин.

ЕМБ фикрига кўра, «сўнгги кунларда банкнинг ликвидлилик даражаси билан боғлиқ ҳолатлар сезиларли даражада ёмонлашди» ва яқин келажакда «Banco Popular» қаърларини уза олмас эди». Испания иқтисодиёт вазири, евроғуруҳнинг бўлажак раҳбари сифатида қайд этилаётган Луис де Гиндоснинг таъкидлашича, банкни кўшиб олиш лойиҳаси давлат маблағлари ёки бошқа банклар маблағларига таъсир кўрсатмайди.

«Banco Popular» акциялари нархи сўнгги тўрт кун оралиғида ўзининг бозор қийматидан тенг ярмига тушиб кетди. Боиси 3-5 млрд. еврога тенг тақчилликни бартаараф этишга кредиторларнинг вақти етмаслиги мумкин, деб ҳисобланмоқда.

Чоршанба куни «Moody's» рейтинг агентлиги банк депозитларининг ишончлилик ва қарзнинг таъминланмаганлик рейтингини тушириб юборди.

Европа комиссияси ҳам битимни тасдиқлади. Унинг фикрига кўра, бирлашув «Banco Popular» миқозлари иқтисодиётдаги бирорта камчиликларсиз хизматлардан баҳраманд бўлиш имконини беради. Омонатчилар эса ўз маблағларини ўз вақтида қайтариб олишда давом этади.

«Туронбанк»: хушёрлик – давр талаби

Мамлакатимиз истиқлолга эришган дастлабки кунлардан бошлаб, жамиятимизда иктисодиёт тармоқларининг барқарор ишлаши билан бир қаторда фуқароларнинг тинчлиги ва осойишталигини ҳар томонлама асраш ҳам асосий вазифа сифатида эътироф этилмоқда.

Ҳозирда Президентимиз ва ҳукуратимиз томонидан ана шундай мақсадлар учун бир қатор меъёрий ҳужжатлар асосида ёнгин хавфсизлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Таъкидлаш жоизки, келиб чиқиш сабаби ва жойидан қатъи назар, содир бўлган ёнгинлар ҳамма вақт мамлакат ва халқлар учун оғир фалокатлардан бири бўлиб келган.

2017 йил 23 майда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органлари ёнгин хавфсизлиги бўлинмалари фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори қабул қилинди. Мазкур қарор ёнгин хавфсизлиги бўлинмалари ишини янги bosқичга олиб чиқишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

Яқинда «Туронбанк» АТБ Бош офиси биносида ёнгин хавфсизлиги бўйича ўқув тадбири бўлиб ўтди. Унда ички ишлар, ёнгин хавфсизлиги ходимлари ҳамда банкнинг

барча мутухассислари фаол иштирок этди.

Тадбир давомида ёнгин хавфсизлиги ходимлари томонидан ёнгин хавфининг олдини олиш, ёнгин содир бўлганда қандай ҳаракатланиш кераклиги тўғрисида тўлиқ тушунтиришлар берилди. Мазкур ўқув-машғулот тадбири ходимларнинг мазкур йўналишдаги кўникмасини оширишга катта ёрдам бўлди.

Ички ишлар органларининг ёнгин хавфсизлиги ходимлари маълумотларига кўра, республикада худудидан ҳар йили 15 минг-

дан ортиқ ёнгинлар содир бўлиб, шу ёнгинлар оқибатида 900 га яқин инсон тан жароҳати олган ҳолда, 200 дан ортиқ одам ҳалок бўлиши, ёнгинлар туфайли ётказилган моддий зарар миқдори эса бир неча млрд. сўмини ташкил этиши қайд қилинган.

«Туронбанк» АТБ мисолида ўтказилган бундай тадбирлар ёнгин хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Бекзод АКРОМОВ.

Хизматлар лицензияланган.

Реклама ўрнида

Кимё саноатида маҳаллийлаштириш кучаймоқда

2016-2020 йилларда «Ўзкимёсаноат» акциядорлик жамияти тизимидаги корхоналар томонидан умумий қиймати 3,4 млрд. АҚШ долларига тенг бўлган 11 та йирик инвестиция лойиҳаси амалга оширилади. Айни пайтда жамият таркибига 180 дан ортиқ тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчи 14 та корхона ҳамда транспорт, савдо ва бошқа хизматларни кўрсатувчи 13 та дистрибьюторлик ташкилоти киради.

Ўзбекистон кимё саноатидаги мазкур лойиҳалар орасида аммиак ва карбамид, ПВХ (поливинилхлорид), каустик сода ва метанол ишлаб чиқариш мажмуаларини барпо этиш режалаштирилган.

Бугунги кунда Ўзбекистон автомобилсозлик саноати тез суръатларда ривожланаётгани ҳамда маҳаллийлаштириш даражасининг юқорилиги эътиборга олинган ҳолда автомобиль, қишлоқ хўжалиги ва бошқа турдаги шиналар ҳамда турли резина маҳсулотлари ҳам ишлаб чиқарилмоқда.

Ушбу тармоқдаги корхоналар томонидан сўнгги 5 йил мобайнида 20 дан ортиқ йирик инвестицион лойиҳалар амалга оширилди. 390,83 млн. доллар миқдорида сармоя ўзлаштирилиб, 30 дан зиёд янги маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

«Ўзкимёсаноат» АЖ мин-

Сўнгги 5 йил давомида 20 дан ортиқ йирик инвестицион лойиҳалар амалга оширилди. 390,83 млн. доллар миқдорида сармоя ўзлаштирилиб, 30 дан зиёд янги маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

тақада минерал ўғитларнинг мавжуд 3 тури (азотли, фосфорли ва калийли ўғитлар)ни ҳамда метанол ва каустик сода ишлаб чиқарадиган ягона компания ҳисобланади. Карбамид ишлаб чиқариш бўйича эса Марказий Осиё ва Шарқий Европада учинчи, аммиак ва аммоний сульфатини ишлаб чиқишда тўртинчи йирик компаниядир. Экспорт географияси доирасида «Ўзкимёсаноат» АЖ 30 дан ортиқ мамлакатга йилга 300 млн. доллардан зиёд 25 турдан ортиқ маҳсулот экспорт қилинади.

Ширин БАЙСЕНОВА.

Коммунал соҳада янги автоматлаштирилган тизим

Миллий матбуот марказида «Коммуналхизмат» агентлиги томонидан минтақалараро сув қувурлари бошқармаларида биллинг тизimini жорий қилишга бағишланган матбуот анжумани ўтказилди.

Мамлакатимизда аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш коммунал соҳа фаолиятининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 30 октябрдаги «Сув таъминоти ва канализация ташкилотларини ривожлантиришнинг асосий йўналишларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қароридан мазкур йўналишдаги долзарб вазифалар белгилаб берилган. Хусусан, уй-жой фондини замонавий сув ҳисоблагичлар билан жиҳозлаш, коммунал хизмат кўрсатиш ва ичимлик суви таъминоти ташкилотларида биллинг тизimini жорий этишга аҳамият қаратилмоқда.

Биллинг – кўрсатилган хизматларнинг автоматлаштирилган ҳисоб-китобини юритиш тизими бўлиб, уларни тарификация қилиш ва тўловларни амалга ошириш, кўрсатилган хизматлар ҳисобварақасини шакллантиришга хизмат қилади.

Жорий йилнинг учинчи чораги охирига қадар ишга туширилиши кўзда тутилаётган янги автоматлаштирилган тизим истеъмолчиларга доир маълумотлар базасини шакллантиришни такомиллаштириш, маълумотларга ишлов бериш тезлигини ошириш ва пул маблағларининг ўз вақтида тушиши имконини беради. Натижада истеъмолчилар реал вақт режимида тўловни амалга ошириши мумкин бўлади.

Тадбирда Президентимизнинг шу йил 18 апрелдаги «Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш тизimini бошқаришни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони ижроси, соҳадаги ютуқлар билан бирга ечимини кутаётган масалалар ва уларни ҳал этишга йўналтирилган лойиҳалар юзасидан маълумот берилди.

ЎЗА.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ-ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

ҲАМҚОРЛАРИМИЗ ВА МУАССИС

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

«Norma Hamkor» МЧЖ

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

БОШ МУҲАРРИР

А.Н. НАЗАРОВ

Нашр учун масъул

А.С. АСРОРОВ

ЧОП ЭТИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

ДИРЕКТОР

Р.Л. ВАЛИЕВ

Газета таҳририятининг техник
ускуналарида саҳифаланди.

АХБОРОТ КўМАГИ

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАО

ТАҲРИРИЯТ МАЗИЛИ:

100060, Тошкент ш.,

Шаҳрисабз кўчаси, 23-уй.

e-mail: info@banknews.uz,

www.banknews.uz

Реклама ва эълонлар учун

232-45-32 телефони

орқали мурожаат қилинг.

Факс: 232-43-98.

Юридик шахслар учун нашр индекси – 102.

Жисмоний шахслар учун нашр индекси – 377.

Таҳририятнинг фақат ёзма розилиги билан «Банк ахборотномасида эълон қилинган материалларни кўчириб босишга» ижозат берилмайди. Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2012 йил 10 январда 0065-гартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Газета ҳафтада бир марта пайшанба кунини чиқарилади.

Буюртма № 1010.

Адади 7329 нуска.

Нархи шартнома асосида.

Газета А3 ҳажмда, 3 шартли босма табақда чоп этилди.

Босишга рухсат этилди: 14.06.2017 й., 9.00.